Poštnina plačana v gotovini. Cena 30.- lir Spediz. in abb. post. I. gr.

DEMOKRACIJA

Leto XIII. - Štev. 16 Trst - Gorica, 15. avgusta 1959 Izhaja 1. in 15. v mesecu

Vsekakor je državo preobrazilo v pekel to, da je človek hotel državo preosnovati v nebesa.

HOELDERLIN

NAMESTO SESTANKA ŠTIRIH za enkrat samo srečanje dveh

Pred štirinajstimi dnevi smo na tem mestu zapisali, da se usoda ženevske konference in vprašanje morebitnih izmenjav mnenj med Zahodom in Vzhodom na višji ravni, kot pa je tista zunanjih ministrov, ne rešujeta v lepem švicarskem mestu, temveč v Moskvi in Washingtonu, odkoder bo morda prav v zadnjem trenutku prišla kakšna nova vest, ki bo prinesla olajšanje. Tako se je tudi zgodilo.

Bilo je na dlani, da zunanji ministri sami ne bodo prišli nikamor, in Gromiko je konferenco samo potrpežljivo zavlačeval. V sredo, 5. avgusta, so jo neslavno zaključili, ne da bi se stališči Vzhoda in Zahoda na njej bistveno zbližali. Poročilo, ki so ga ob tej priliki izdali, govori sicer drugače, toda politični opazovalci so si edini v tem, da je popustila napetost, ki je dotlej nevarno naraščala zaradi ultimativnih sovjetskih zahtev za rešitev berlinskega vprašanja. Toda če bi se poleg konference ne zgodilo še nekaj drugega, bi danes svet verjetno zopet preživljal dneve se bolj moreče nevarnosti.

V ponedeljek pred zaključkom konference je namreč ameriški predsednik Eisenhower sklical izredno tiskovno konferenco, na kateri je napovedal, da bo predsednik sovjetske vlade Hruščev v kratkem obiskal Združene države, predsednik Eisenhower pa mu bo vrnil obisk v Moskvi. Oba si bosta ogledala razne kraje obeh držav.

Tako smo namesto štiristranske vrhunske konference med predsedniki vlad štirih držav, katerih ministri so se nad dva meseca zaman potili v Ženevi, naenkrat znašli pred dejansko vrhunsko konferenco vladnih načelnikov obeh največjih svetovnih velesil.

Novica, ki so jo upravičeno označili za najvažnejši politični dogodek povojne odbe, obvladuje odtlej zanimanje vse svetovne javnosti in daje pečat vsemu zunanjepolitičnemu udejstvovanje v teh tednih. Delovala je kot bomba. Eisenhower je sicer takoj povedal, da je še pred svojo odločitvijo vprašal ameriške zaveznike v Evropi za mnenje, toda javnost ni vedela o vsem ničesar. S pozornostjo je zasledovala uspešen Nixonov obisk v Maskvi, njegovo pot po raznih sovjetskih mestih, njegovo spretno besedo, kresanje s sovjetskimi državniki in preprostimi državljani. Iz vsega je lahko sklepala, da je Nixon napravil na svoje gostitelje dober vtis in da jim je glede propagandnega izkoriščanja svojega javnega nastopanja popolnoma dorastel. Toda, da bo še sam Eisenhower tako pogumno tvegal svoj ugled, samo da ne bi po zastoju v Ženevi dopustil, da se mednarodni položaj poslabša, oziroma ne storil vsega, da se izboljša, tega nihče ni pričakoval.

* * *

Če realno presodimo obstoječe okoliščine moramo priznati, da je to bil pravzaprav edini izhod, oziroma edina pot, po kateri bo svet morda končno le prišel do vsaj relativnega miru, ki ga zaman išče vse od konca vojne.

Čeprav so se evropske države načelno razveselile vesti, ki je naenkrat izbrisala mučen vtis rezultata obupno zdolgočasenih ženevskih »delovnih kosil«, »delovnih večerji« in »delovnih čajank«, so se obenem tudi takoj zbale, da ne bi pri samo dvostranskem srečanju med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo bili sprejeti sklepi, pri katerih bi plačala račun Evropa. In tu je predsednik Eisenhower takoj pokazal svoj občutek za pravo mero. Napovedal je, da bo še pred svojim srečanjem s Hruščevom obiskal glavne evropske prestolice in se pogovoril z odgovornimi evropskimi državniki. Zdaj je že določeno, da pojde v Bonn, London in Pariz, dogovorjeno je tudi s kom se bo sestal. Tako se bo v Parizu posebej srečal tudi z italijanskim ministrskim predsednikom Senijem in zunanjim ministrom Pello.

Pri določanju tega programa je bilo posebno delikatno vprašanje Zahodne Nemčije. Ta je namreč pri morebitnem kompromisu s Sovjetsko zvezo najbolj prizadeta, kajti Hruščev je par dni po napovedi svojega potovanja v Združene države še enkrat odločno ponovil, da vzhodnonemških komunistov ne more žrtvovati. Z drugimi besedami, dejal je, da o združitvi Nemčije ni govora.

Eisenhower je zato še posebno nujno čutil, da mora pred sestankom s Hruščevom govoriti tudi z Adenauerjem in mu dati potrebna zagotovila. Toda kje naj se srečata? De Gaulleu ni bilo prav, da bi se to zgodilo v Parizu, ker bi s tem trpel njegov ponos. Prav tako ni bilo mogoče povabiti Adenaurja v London in ga postaviti v isto vrsto z MacMillanov. Pa je sam Eisenhower presekal tudi ta gordijski vozel: sklenil je, da se najprej, pa čeprav samo za en dan, ustavi v Bonnu. Šele nato se bo videl tudi z drugimi evropskimi državniki. Adenauer je s tem dobil zadoščenje, kakršnega se po napovedi sovjetsko-ameriških razgovorov najbrže ni več nadejal.

Amerikancem je treba priznati, da so glede razgovorov Hruščev-Eisenhower napravili vse, kar je bilo v njihovi moči, da bi učinkovito razpršili dvome, ki so se začeli širiti po Evropi. Predsednik Eisenhower je ponovno izjavil, da se bo s Hruščevom razgovarjal samo kot predstavnik ameriškega ljudstva, ne pa vsega zahodnega sveta. Ameriški listi pozivajo Evropo naj ne pozabi, da so se Združene države v zadnjih desetletjih že dvakrat krvavo in širokosrčno žrtvovale za rešitev evropske neodvisnosti in svobode. Zato naj bo Evropa sigurna, da bo tudi Eisenhower pri napovedanih srečanjih s sovjetskim ministrskim predsednikom ostal zvest temu izročilu.

* * *

Takšne so torej namere in želje. Hruščev pride v Združene države 15. septembra. Najbrže ne takoj, toda kmalu zatem bomo videli, ali se bodo začele uresničevati. Nekateri že napoveduje, da bo kmalu po obisku Hruščeva v Združenih državah, najbrž že oktobra, prišlo do štiristranske vrhunske konference. Če bi se to res zgodilo, potem bi razgovori dveh koristno pripravili sestanek štirih. Toda le malo je verjetno, da bi vse šlo tako hitro in gladko. Pot iz zmede in napetosti, v kateri se je znašel svet, bo v vsakem primeru še dolga in naporna, kajti v zunanji politiki so čudežne rešitve še bolj redke kot v vsakdanjem življenju.

Trenja v krščanski demokraciji

Krščanska demokracija vlada v Italiji takorekoč vsa povojna leta. Prej je izvrševala to nalogo večinoma v zavezništvu z raznimi drugimi strankami, zadnje čase pa jo izpolnjuje sama. Ker ni nobenega znaka, da krščanska demokracija ne bi še nadalje ohranila svoje dosedanje premoči in vloge, nas njena usmeritev življenjsko zanima. Od prevlade ene ali druge struje, v katere se ta stranka na znotraj cepi, je odvisna politika, ki jo bodo njeni ministri uveljavljali pri upravljanju državnih zadev. Pri tem bomo prizadeti vsi državljani, tudi pripadniki slovenske manjšine v Italiji.

Krščanska demokracija se trenutno cepi v več struj, ki bi jih programsko lahko združili v naslednje skupine:

Sredince in sredinske desničarje, ki zagovarjajo sedanjo vladno politiko naslona na desnico, pri čemer bi pravi sredinci še raje videli - ko bi to le bilo mogoče - da bi krščanska demokracija še vedno vladala v koaliciji z levimi (republikanci in socialni demokrati) in desnimi (liberalci) sredinskimi demokratičnimi strankami. Skupen naziv »sredina in sredinska desnica« absega tzv. »dorotejce«, torej pristaše struje »demokratične pobude«, kateri so se ločili od Fanfanija, nadalje prijatelje struje Scelbe, Andreottija, notablov in struje »neposrednih obdelovalcev zemlje«. Vsi skupaj imajo v parlamentu 161 poslancev, od katerih je 82 dorotejcev.

V leve sredince, med katerimi je najuglednejši Fanfani. Ti razpolagajo v parlamentu s 56 poslanci, med katerimi so prijatelji nekdanjega ministrskega predsednika Fanfanija, torej pravzaprav dela struje »demokratične pobude«, nadalje skupin »socialna obnova«, »baze« in dva neodvisneža. Levi sredinci zagovarjajo potrebo sestave sredinsko-levičarske vlade, v katero bi bili pripravljeni sprejeti socialne demokrate in republikance, za dosego potrebne parlamentarne večine pa bi se najraje naslonili na Nennijeve socialiste, ko bi se ti le odrekli zavezništvu s komunisti. Slednje bi bilo v očeh prej omejenih sredincev in sredinskih desničarjev, ki so politično in socialno bolj konservativni, neodpustljiv greh.

NEOPREDELJENIH je po teh cenitvah, ki jih povzemamo iz revije »Vita«, okrog 54 demokrščanskih poslancev.

Takšna je torej slika demokrščanskega predstavništva v poslanski zbornici. Važnejše kot to, kaj mislijo in hočejo poslanci pa je hotenje mnogo številnejših strankinih članov in volilcev, ki bodo pri prihodnjih volitvah odločali, kateri poslanec naj ohrani ali izgubi svoj mandat. Strankini člani uveljavljajo svoje mnenje v stranki na učinkovitejši način pri volitvah delegatov za vsedržavni strankin kongres, ki bi se moral vršiti vsaki dve leti. Lani, so ga prav zaradi krize v krščanski demokraciji odložili na letošnji oktober. 23. oktobra bomo torej videli, katera struja bo v krščanski demokraciji prevladala ter bo nato dajala ton italijanskemu političnemu življenju in vladinemu delovanju v prihodnjih dveh letih.

Notranja razcepljenost v krščanski demokraciji je velika. Zato pa je volilni red, po katerem izbirajo na vsedržavnih kongresih glavno strankino vodstvo, tak, da sili struje na združevanje. Velja namreč večinski sistem. Dve tretjini, tj. 40 od 60 mest nacionalnega sveta stranke dobi lista, ki doseže relativno večino. Na kongresu v Neaplju leta 1954 si je struja »demokratične pobude« zagotovila večino s tem, da se je povezala z degasperijanskimi sredinci. Zmago je dosegla tudi na naslednjem kongresu, leta 1954 v Trentu. Razlika med njo in naslednjo najmočnejšo strujo »Pomlad« (Primavera), ki jo vodi Andreotti, je takrat znašala 300.000 glasov. Ako bi torej struja »demokratične pobude« nastopila na prihodnjem kongresu razbita v današnje dorotejce in fanfanijevce, potem ni izključeno, da bi vodstvo stranke znali dobiti primaveristi. Politika krščanske demokracije bi zabredla v še bolj desničarske vode kot je danes. Če pa se dorotejcem in fanfanijevcem posreči, da se zedinijo za skupen program, skupno resolucijo in skupno listo kandidatov, potem bo verjetno zopet zmagala lista »demokratične pubude«.

Od števila preferenčnih glasov, ki bi jih pri tem dobili posamezni kandidati, bi nato izhajala usmerjenost strankinih članov in skladno s tem bi strankini politiki dajali večji poudarek bolj konzervativni dorotejci s Segnijem ali socialnejše usmerjeni fanfanijevci. V slednjem primeru bi se stranka tudi najbrže takoj odrekla tihemu parlamentarnemu zavezništvu z monarhisti in neofašisti. Dočakali bi nove poskuse tzv. odprtja na levo, pri katerem naj bi pod določenimi pogoji tudi socialisti prevzeli če že ne neposredno, pa vsaj posredno soodgovornost za vladino delo.

Pri sedanjih trenjih v italijanski krščanski demokraciji gre torej za velike stvari in zato je razumljiva vnema, s katero se razne struje in strujice zavzemajo za povezovanje svojih sil in razčiščenje pojmov. Toliko razumljivejši bo še boj, ki ga bodo bile na strankinih pokrajinskih kongresih, ki začno 6. septembra. Na njih bo vsaka struja skušala zagotoviti, da bi bilo izvoljenih čim več njenih ljudi za delegate na vsedržavnem kongresu, kajti to je prvi pogoj in osnova končne zmage.

Notranjo borbo v italijanski krščanski demokraciji opazujemo Slovenci v Italiji kot zunanji, čeprav ne neprizadeti gledalci. Saj je v vprašanju bodoča usmeritev in politika glavne italijanske in pri tem še vladne stranke. Zato tudi želimo, da bi iz sedanjih trenj v krščanski demokraciji izšlo takšno vodstvo in prevladala takšna usmerjenost, ki bo v državi utrdila demokratičnega duha in ustanove, v družbi sami pa izvedla socialne preosnove, ki jih zahtevata sodoben čas in splošni napredek.

Dogodki po svetu

LUIGISTURZO, ustanovitelj nekdanje italijanske Ljudske stranke, nestor katoliških političnih voditeljev v Italiji, je umrl. Preminul je 8. avgusta v Rimu. Čeprav je pred smrtjo želel, da bi imel le skromen pogreb, so ga pretekli ponedeljek, svečano pokopali na državne stroške. Z njim je izginil z italijanske politične pozornice mož, ki je vkljub visoki starosti do zadnjega močno vplival na javno življenje državi.

Senator Luigi Sturzo se je rodil leta 1871 v Caltagironu na Siciliji in bi 26. novembra letos dopolnil 88 let. Duhovniško posvečanje je prejel leta 1894, toda še medtem ko je v Rimu študiral teologijo in filozofijo, je že začel aktivno delovati v laičnih katoliških organizacijah. Zastavil je tudi svoje časnikarsko pero, ki ga nato ni odložil vse do konca. Leta 1898 je ustanovil v Caltagironu sekcijo katoliške politične organizacije in naslednje leto je bil izvoljen za občinskega svetovalca. Od leta 1905 do leta 1920 je bil nepretrgoma podžupan svojega rodnega mesta.

V svojem političnem delovanju se je Luigi Sturzo v mladih letih zavzemal za demokratično, socialno napredno, ljudsko katoliško gibanje. Bil je za socialno reformo in za nevmešavanje cerkvene hierarhije v dnevno delovanje katoliškega političnega gibanja. Pij X. ni bil naklonjen njegovim težnjam. Razpustil je »Opero dei congressi«, v kateri je Struzova struja leta 1903 dosegla večino. Šele potem, ko je z Benediktom XV. v Vatikanu zopet prodrla socialno reformistična misel Leona XIII. in je odmev francoske revolucije tudi v Italiji zahteval hitre in ustrezne ukrepe, je za Don Sturza napočila velika ura.

Leta 1918 je Sturzo povezal svoje za druge v vsedržavno Zvezo in je ustanovil Konfederacijo italijanskih delavcev. 18. januarja 1919 pa je izdal svoj sloviti proglas »vsem svobodnim in močnim«, ki velja za rojstni list italijanske Ljudske stranke. Uspeh je bil prodoren. Na volitvah leta 1919 je nova stranka dobila toliko poslancev, da so postali nujno potrebni za vsako učinkovito vladno kombinacijo z raznimi skupinami liberalcev. Isto se je ponovilo leta 1919. Vkljub vsem svojim naporom pa Don Sturzo ni mogel preprečiti, da se nekateri poslanci Ljudske stranke ne bi odzvali Mussolinijevim vabilom. Leta 1922 je celo sam bil proti temu, da bi se Giolitti vrnil na vlado. Sledil je fašistični »pohod na Rim«. Don Sturzo je moral priznati, da je premagan. Leta 1923 je kongres Ljudske stranke v Torinu, v glavnem po Don Sturzovi zaslugi in na njegovo pobudo, obsodil tzv. klero-fašiste. Pozval jih je naj iztopijo iz Mussolinijeve vlade. Vendar je bilo že prepozno. Po umoru Matteottija, neuspehu abstinence v parlamentu, po volitvah leta 1924 v Italiji ni bilo več mesta za opozicijske politike. Don Sturzo je 24. oktobra leta 1924 odpotoval v Anglijo, kjer je odtlej živel kot politični begunec. Tam je ostal do leta 1940, ko se je preselil v Združene države, odkoder se je - po 22 letih begunstva leta 1946 vrnil v Italijo. Ves čas je neutrudno pisal in prepričeval svet, da ne sme istovetiti fašizma z italijanskim narodom. Domovina ga je ob povratku pozdravila kot odločnega protifašista in iskrenega demokrata.

Po drugi svetovni vojni so v italijanski Ljudski stranki, ki se je prekrestila v Krščansko demokracijo, prišli na površje mlajši ljudje. Don Sturzo, ki ne bi mogel biti drugega kot predsednik, ni sprejel v njej nobene vidne funkcije, čeprav se morda nikdar ni tako intenzivno politično udejstvoval kakor prav v letih, ki so sledila od tedaj do njegove smrti. Veliko je pisal, svetoval in govoril. Za zasluge je bil leta 1952 imenovan za doživljenjskega senatorja. Obžalovati pa je treba, da je prav v zadnjem času postal eden glavnih zagovornikov vladne kombinacije, ki se opira na naklonjenost neofašistov in monarhistov ter v nasprotju s svojimi nekdanjimi nazori in programi, postal eden glavnih nasprotnikov državnega poseganja v gospodarstvo. Vendar ti zadnji trenutki njegovega življenskega večera nikakor ne zmanjšujejo veliko večjega in trajnejšega pomena vsega tistega, kar je Luigi Sturzo dal in ustvaril svojemu narodu v svojem dolgem in delovnem življenju. To mu priznavajo vsi, nasprotniki in prijatelji.

* * *

NEMIRI V LAOSU. Prav v dneh, ko so se v Ženevi pogajali za pomiritev, ko je v Moskvi in Washingtonu dozorevala za objavo vest o skorajšnjem srečanju med Eisenhowerjem in Hruščevom, kar naj bi po mnenju nekaterih pomenilo začetek trajnega miru, so komunisti izkoristili to mednarodno zaposlenost na evropskem prizorišču, da so na Daljnem Vzhodu podvzeli nov sunek za razširjenje svojega »življenjskega prostora« v jugovzhodni Aziji.

Laoški komunisti, ki so po premirju v Indokini, ko je bila ustanovljena država Laos, obljubili, da bodo vstopili v novo državno armado, so na lepem sklenili, da poskusijo z orožjem izvršiti v Laosu komunistični prevrat. Pri tem jih očitno podpirajo njihovi somišljeniki in idejni bratje iz Severnega Vietnama in rdeče Kitajske. Nekateri sodijo, da hoče komunistična Kitajska s tem opozoriti, da se je pri bližnjih sestankih med obema vrhovoma nasprotnih taborov ne sme prezreti.

Vsekakor je to popolnoma komunistična taktika, ki ostaja ena in ista, pa naj Kremelj kaže prijazen ali razjarjen obraz. Kjer se le da, poskusijo priključiti k svojim imperijem nove satelite. Če jim izpodleti, nič hudega, če pa uspejo, toliko bolje, saj gre za spopade, v katere se nikdar ne vpletajo neposredno. V Laosu se jim najbrže zdaj ne bo posrečilo, kajti za laoško narodno vlado stoji obrambna organizacija nekomunističnih držav za jugovzhodio Azijo in ta se opira na ameriško moč.

* * *

TURČIJA je zaprosila za sprejem v organizacijo Skupnega tržašča. Predvidevajo, da bodo njeno prošnjo ugodno rešili in bo Turčija tako postala osma članica te gospodarske zveze. Pojavila se je tudi zamisel, da bi članice Skupnega tržišča ustanovile poseben urad za koordinacijo svoje zunanje politike, kar bi seveda pomenilo, da prehajajo prizadete države od gospodarskega že k političnemu združevanju. To je vznemirilo posebno Veliko Britanijo, ki se med drugim boji, da bi, po pristopu Grčije in Turčije k Skupnemu tržišču, po tem ovinku bila uresničena ne samo zveza glavnih zahodnoevropskih in južnoevropskih celinskih držav, temveč tudi francoska zamisel sredozemske zveze. Vse to seveda brez Velike Britanije.

Zahodna Nemčija, ki je gospodarska hrbtenica Skupnega tržišča, je v pomiritev Velike Britanije izjavila, da bo v okviru omenjene organizacije nasprotovala ustanovitvi direktorija Zahodne Nemčije, Italije in Francije. Zamisli o političnem tajništvu sicer ne bodo zavrgli, vendar bo njegova dejavnost omejena na koordinacijo zunanje politike samo v kolilor je to potrebno za gospodarsko sodelovanje.

Iz avstrijskih časopisov se je te dni obenem razvedelo, da je Avstrija, ki je zunanjetrgovinsko navezana najbolj na države Skupnega tržišča, pristopila k sedmorici, kateri načeljuje Velika Britanija, samo zaradi tega, da bi se kot članica te skupnosti lahko lažje pogajala z državami Skupnega tržišča. Njena nevtralnost ji namreč, po avstrijskem mnenju, prepoveduje, da bi se pridružila Skupnemu tržišču, čeprav bi ji to najbolj odgovarjalo.

* * *

V MONROVIJI, glavnem mestu prve črnske neodvisne države Liberije, so prvič uradno zborovale samostojne države afriških drugopoltih narodov. Takih držav je zdaj že devet. Glavni predmet zborovanja so bili Alžirija in francoski poskusi z atomskimi bambami v Sahari. Zborovalci so izjavili, da se bodo zavzemali za neodvisnost Alžirije in za pogajanja med Francijo in vlado alžirskih upornikov. Bivša francoska kolonija Gvineja je prav med trajanjem zborovanja uradno priznala uporniško alžirsko vlado v Kairu. Afriške države so se tudi izrekle proti francoskim atomskim poskusom v Sahari.

Če Francija ne bo našla za Alžir zadovoljive in širokosrčne rešitve, ji bodo samostojne afriške države povzročile še velike skrbi in nevšečnosti. Afriško prebivalstvo ima v teh vladah svoje prve in samostojne zagovornike.

* * *

100.000 KUBIKOV mehkega žaganega lesa bo uvozila Jugoslavija, ki je bila doslej znana samo kot velika izvoznica lesa.

To je posledica komunističnega gozdnega gospodarstva v prvih povojnih letih, ki je močno prizadelo jugoslovanske gozdove. Se leta 1949 so spravili iz njih 2,45 milijonov kubikov mehkega žaganega lesa, medtem ko so kasneje morali letno proizvodnjo omejiti in se je ustavila na okrog 1,2 milijona kubikov tega lesa. Največje zmanjšanje je bilo izvedeno v Sloveniji, kjer so gozdove najbolj izčrpali. Od 965.000 kubikov v letu 1949 oziroma 500.000 kubikov v letu 1951 so to proizvodnjo skrčili na 260.000 kubikov v letu 1955. Zadnji dve leti so zaradi ugotovljenega zboljšanja gozdov že lahko zvišali posek iglavcev, vendar samo na 330.000 kubikov, kar ne zadostuje, da bi Slovenija, tako kot nekoč, krila z lastno proizvodnjo vse svoje potrebe po mehkem žaganemu lesu, ga obenem primerno izvozila v tujino in prispevala k rastočim potrebam na stavbnem in sploh mehkem lesu iglavcev pasivne Slavonije, severne Srbije, Beograda in brezgozdne Vojvodine.

Delež Slovenije v celotni jugoslovanski proizvodnji žaganega lesa iglavcev znaša še vedno 28 odstotkov. Pritisk kupcev na tržišče je močan. Da bi nenormalnemu stanju vsaj deloma odpomogle, so pristojne zunanjetrgovinske oblasti sklenile, da bo Jugoslavija uvozila 100.000 kubikov mehkega žaganega lesa iz raznih vzhodnoevropskih držav, v katerih ima Jugoslavija aktivne trgovinske salde, ki jih ne ve kako izkoristiti. Obenem so sprejeli tudi sklep, da bodo kontrolo cen, ki je doslej veljala samo za mehki žagani les iglavcev, razširili še na mehki listavcev in jo istočasno prenesli s polizdelkov na hlodovino.

V NEDELJO, 30. AVGUSTA, VSI NA OPČINE NA

XII. JESENSKO SLAVJE SDZ

VESTI z GORIŠKEGA

Privid novega obdobja?

Po štirinajstih letih zloma nemške vojske in vojaške zasedbe Nemčije od strani zmagovalcev kot so Rusija, Amerika, Anglija in Francija, traja vojaška zasedba še dalje in Nemčija je razdeljena na dva dela. Zahodnemu vladajo krščanski politiki, vzhodnemu pa komunisti. Katera dveh vlad predstavlja vse Nemce predvojne nemške države? Najboljši pravniki tega sveta, katerim bi zastavili to vprašanje, bi se znašli v zadregi, če bi imeli pomisleke zaradi svojega političnega prepričanja in zaradi svojih svetovnih nazorov. Če pa bi hoteli odgovoriti točno po obstoječem mednarodnem pravu, bi rekli, da nobena od dveh vlad ne predstavlja več kot samo tisto število Nemcev, ki živijo v njenem območju.

Ta moja trditev zna zbuditi veliko začudenje pri nekaterih prepričanih demokratih zagovornikih pravila o samoodločbi narodov, med katere demokrate in zagovornike takega pravila spadam tudi jaz sam. Razlika je v tem, da moramo ločiti politiko in diplomacijo od še ne kodificiranih pravil prave in resnične demokracije.

Če trdimo, da mora veljati za vzhodne Nemce pod komunistično diktaturo pravilo svobodnih volitev, in to pravilo prepričano in trdno ter odločno zagovarjajo trije zunanji ministri zahodnih sil, moramo priznati, da so zahodne sile to pravilo kršile, ko so priznale na primer Titov režim, ne da bi tudi za jugoslovanske narode zagovarjale in zahtevale svobodne volitve.

Čudno in žalostno je zato dejstvo, da so zahodne demokratične sile priznale komunistične vladavine v Jugoslaviji in drugod ter jim izročile narode, ki so se ramo ob rami borili na njih strani za sveto stvar pravice in demokracije proti nasilstvu, krivici in diktaturi, nočejo pa prepustiti komunistom manjšega dela nemškega naroda, ki se je boril proti vsem svobodoljubnim narodom in proti komunistični Rusiji sami.

Naj bo človek še tako prepričan in odločen protikomunist, mimo tega dejstva, mimo te žalostne resnice ne more mirne vesti.

In Alžirija, in jezikovne manjšine brez zaščite ter podvržene raznarodovanju? Kje je doma samodločba narodov, kje zaščita manjšin, kje spoštovanje človečanskih pravic od strani držav in vlad, ki trdijo, da so demokratične?

Diplomatična taktika, da se zaustavi prodiranje komunizma, bodo rekli nekateri. Prav! Toda temu sledi dejstvo, da pomaga ves demokratični svet Nemčiji zopet na noge, in sicer na račun slovanskih narodov, ker se nemške zahteve, to so jasno povedali Nemci sami, ne ustavijo pri svobodnih volitvah za odpravo vzhodne komunistične vlade in za združitev stare Nemčije, ampak gredo dalje v živo Poljsko, ker zahtevajo mejo na Niši-Odri, in Sudete.

Zborovanje sudetskih Nemcev v »nevtralni« Avstriji, ki tepta pravice slovenskega prebivalstva na Koroškem in s tem krši jasna določila mirovne pogodbe, so dovolj zgovoren primer nemških zahtev in stremljenj.

V zadregi je bonnska vlada povedala, da je pripravljena ponuditi Češki in Poljski nenapadalno pogodbo, toda z izrecnim poudarkom, da se z njo noče odpovedati meji na Niši-Odri in celo, da z njo ne misli priznati češke in poljske vlade.

Po tej poti dirja svet naravnost proti tretjemu svetovnemu spopadu, tudi topot, v tretje, zaradi Nemčije.

Hvala Bogu je pred zborovanjem zunanjih ministrov v Ženevi obiskal sovjetsko Rusijo sam angleški ministrski predsednik Mac Millan, med zborovanjem pa ameriški podpredsednik Nixon.

Moža, ki nista prežeta nacionalnega duha, in sta dobra poznavalca trenutne nevarnosti tretjega spopada, ki grozi svetu in izmučenemu človeštvu, sta si znala taktično pridobiti zaupanje sovjetskih vodelitev in tamkajšnjega ljudstva. Zgrešeno in nevarno bi bilo misliti, da je rusko ljudstvo za vsako ceno proti komunističnemu režimu, tudi za ceno tretjega spopada, zopetnega krvavenja in delno za ceno izgube svobode spričo nemškega pohlepa po slovanskemu svetu.

Ruski narod dobro ve, da je samo moških padlo v drugi vojni grozotno število *dvajset milijonov*, in to v borbi na smrt in življenje za skupno zavezniško stvar proti nasilstvu in podivjanosti nacifašističnih sil.

Zgrešeno in nevarno je tudi misliti, da je poljsko ljudstvo solznih oči in vzhičenega srca toplo pozdravljajo Nixona sama zaradi prisotnosti komunističnega režima. To ljudstvo junakov in mučenikov je pač videlo v Nixonu predstavnika zavezniške Amerike, kjer vladata demokracija in pravica do vseh. Tiste Amerike, ki ne bo, ki ne sme nikoli dovoliti, da bi Poljsko še kdaj plenile tuje vojske. Zato je prav, da je Nixon obiskal in počastil kraje junaštva in mučeniškega trpljenja Poljakov in Židov. S tem je Nixom, predstavnik demokratične Amerike, obudil spomin na nedolžne žrtve druge svetovne vojne in na velike odgovornosti za te žrtve in za one, ki bi jih tretji krvavi spopad zahteval.

Zaupajmo, torej, v predvidnost ameriških odgovornih mož, ki niso prežeti nacionalističnega duha in ki tako lepo in odkritosrčno znajo pokazati ljubezen do vseh narodov tega sveta. Hrati pa so ti veliki možje prepričani, da je treba zastaviti vse sile zdravega duha in pametnega nastopanja in ravnanja tudi z največjim nasprotnikom za dosego zaželenega cilja za srečo in dobrit človeštva.

Tistim, ki kritizirajo izmenjavo obiskov, Hruščeva v Ameriko in Eisenhowerja v Rusijo, je Nixon odgovoril: »Na izbiro nam dajete pogajanja in boj. Te alternative ne moremo sprejeti ne mi niti Rusi. Med nami in njimi so seveda razlike velikanske, toda prav zaradi tega moramo odpraviti razdalje in skušati se spoznati.«

Ne rečemo, da bo z napovedanimi obisik dosežena odprava komunizma, ali da bo konec demokracije. Mir med Sovjetsko Rusijo in Združenimi državami Amerike pa je in bo jamstvo miru v svetu.

Čas bo ozdravil druge rane! Čas je najboljši zdravnik!

To želimo in upajmo vsi v trenutku, ko se predstavnika dveh mogočnih sil srečata za mir v svetu in za napredek človeštva, kakor oba trdita, čeravno je eden od dveh komunist.

So pa tudi neznanke, ki utegnejo ugodno vplivati na razvoj dogodkov v korist demokracije in njenih ciljev. Ni rečeno, da se sovjetski voditelji lahko ne prepričajo za mirno tekmo med Ameriko in Rusijo na gospodarskem in znanstvenem polju. So mnoge druge neznanke, ki utegnejo človeštvu pomagati. Od Stalinove smrti do danes je že korak naprej tudi v načinu ravnanja in vladanja v Rusiji.

Dr. August Sfiligoj

Odmev na seji občinskega sveta

Naši občinski svetovalci so se pridno zanimali, da se potrebni ojačeni avtobusni promet zopet vzpostavi. Dr. Sfiligoj je v tem oziru nastopil kar petkrat pri družbi ATA in pri županu.

Na seji občinskega sveta 31. julija sta vprašala župana kako je z zadevo najprej g. Bratuž, za njim pa komunist Battello. Drugi je povedal, da so mu prizadeti izročili znano vlogo s podpisi. Župan je odgovoril g. Bratužu, da mora dovoljenje izdati pristojno ministrstvo, g. Battellu pa, da vloge s podpisi ni mogel sprejeti, ker ni bil niti en sam podpis overovljen od notarja. G. Battello ni povedal , kdo je tisto vlogo sestavil...

S tem je žabja vojna rdečih šuntarjev in spletkarjev žalostno zaključena, saj se niso upali predložiti županu niti enega samega overovljenega podpisa, ker so se pač bali odgovornosti in posledic napihovanja in šuntanja ter v neki meri tudi obrekovanja.

Zbiranje zgodovinskega gradiva

Naprošeni objavljamo sledeči poziv, ki smo ga prejeli iz slovenskih begunskih krogov iz Združenih držav Amerike.

Odločili smo se prošnji ugoditi, ker je poziv namenjem slovenskim beguncem, kar jasno izhaja iz poziva samega. Usoda slovenskih beguncev nam je bila vedno pri srcu, ker gre za naše brate, ki jih je težka usoda raztresla po vsem svetu in želijo zbrati za zgodovino vse vire boja, ki so ga prestali, da tudi oni zberejo in povedo za zgodovino svojo besedo, kakor so komunisti povedali svojo.

Zgodovinske podatke zbira glavno tajništvo Zveze slovenskih protikomunističnih borcev: 1248 E. 61 Street, CLEVELAND 3, OHIO - USA.

Slovenke in Slovenci!

18 let je že poteklo odkar so padle prve žrtve pod zločinskimi streli komunističnih teroristov. Od tistih dni dalje se je iz dneva v dan stopnjevalo načrtno uničevanje vsega, kar je bilo pošteno in narodu zvesto. Koliko tisoč žrtev je sledilo prvim ni dognano in tudi nikoli ne bo, ako se ne bomo vsi, ki smo bili priče tistih dni in preživeli strašno revolucijo zato pobrigali. Dolžnost nas vseh je, da storimo vse, da bo v knjigi narodov zapisano, zakaj je slovenski mož - slovenski fant vstal, zagrabil za orožje in odšel na branik domovine. Slovenski borci so zmagovito šli iz boja v boj, niso bili premagani, bili pa so zapuščeni, razočarani, prevarani, izdani in končno pomorjeni. Domovina danes malo ve o naših junakih, malo o komunističnih zločinih, kajti komunisti se na vse pretege trudijo, da zabrišejo vsako sled svojega zločina in blatijo tiste, ki so se nesebično borili za resnico in svobodo svojega naroda. V emigraciji se do neke mere ohranja spomin na pobite junake, malo ali nič pa je storjenega, da se zbere in ohrani vsa zgodovina tistih dni, ko je slovenski narod krvavel in skoro izkrvavel.

Nekateri slovenski javni delavci in zainteresirani posamezniki so zbrali in ohranili za zgodovino znaten del opisnega gradiva iz te dobe. Ostalo pa je mnogo mnogo poglavij naše protikomunistične borbe neobdelanih, mnogo važnih dogodkov nezabeleženih, mnogo velikih borcev in junakov pozabljenih. Ničesar ni bilo do danes storjenega, da se zbere in zabeleži ter načrtno uredi vso resnico tistih strašnih let. Le taka, objektivno obdelana dejstva, ki se potvarjati ne dajo, bodo lahko služila zgodovinarjem kod dokaz, da je slovenski narod dal od sebe vse, kar je bilo mogoče in da je za svojo svobodo tudi krvavel. Nujno je, da slovenski begunci zberemo vse zgodovinsko gradivo o vzrokih, poteku in zaključku te borbe in ga čimpreje sistematično uredimo. Vzemimo si za vzgled druge narode, ki jih je doletela slična usoda, ugotoviti moremo, da vsi narodi skrbe za svoje junake, skrbe, da pride resnica v zgodovino, medtem, ko smo mi, ki smo bili med prvimi, ki smo se komunizmu postavili po robu, postali mlačni.

Z namenom, da se nemudoma loti gornjega dela je Zveza slovenskih protikomunistični borcev ustanovila pri svojem glavnem odboru odsek za zgodovino. Osnovan je bil pripravljalni odbor, ki skuša pritegniti k temu delu čim več sodelavcev, zainteresirati čim širšo slovensko javnost in iz vseh zainteresiranih formirati dokončni, stalni odbor za zgodovino.

Delo gotovo ne bo lahko in majhno, vendar smo trdno prepričani, da bo vsaj delni uspeh zagotovljen, ako bomo vsi pokazali vsaj trohico dobre volje in pripravljenosti. Nešteto je vprašanj, nešteto nesoglasij, zato bo enkrat dokončno zapisana objektivna resnica tistih črnih dni. Čas je, da po tolikih letih zberemo in povemo resnico. Ne odlašajmo več, vsak dan je izgubljen, kajti dogodki gredo vedno hitreje v pozabo, dokler ne utonejo za vedno.

Slovenke in Slovenci, obračamo se na vas vse in vsakega posebej, s prošnjo, da sprejmete ta poziv na znanje z razumevanjem in dobro voljo. Naprošamo vsa društva in posameznike, ki jim je mar, da se resnica, nepotvorjena, ohrani, da nam pošljejo svoje predloge in poglede in pomagajo, da se v emigraciji osnuje neko jedro ljudi, ki bodo sistematsko zbirali in uredili ves material. Ne dopustimo, da se resnica potvraja in zavija. Združimo se in s skupnimi močmi zberimo to gradivo v spomin in slavo onim, ki so dali za domovino najdražje kar so imeli - svoja življenja. Velika ideja, ki nas je nekoč tako tesno povezovala, naj nas ponovno združi, premaga vse ovire in spore, da bomo tudi v emigraciji doprinesli svoj delež v borbi proti komunizmu.

Preosnova industrijskih obratov IRI

Kakor znano je bila že lansko leto napovedana preosnova industrijskih obratov, ki uživajo državno podporo in ki jih zato imenujejo s kraticami tudi obrate I. R. I.

Od treh velikih industrijskih kompleksov goriške province, kot so tekstilne tvornice v Ronkih in v Gorici, Združene jadranske delavnice (CRDA) v Tržiču in SAFOG v Gorici uživata zadnja dva državno podporo.

Preosnova podjeta SAFOG se je začela že zgodaj letos in danes je vprašanje zaposlitve, ki je lani nevarno grozilo z večjim številom odpustov, v lepi meri zadovoljivo rešeno in se še rešuje. Večje število zaposlenih se je odzvalo vabilu za prostovoljno odpoved zaposlitve, ker se jim je izplačalo dobiti lep znesek odpravnine in zraven še nagrade. Mnogi so namreč prejeli ta denar in se takoj podali na delo v Nemčijo. Ženske, ki znajo denar boljše ceniti in ga koristno založiti, so se tudi prostovoljno odpovedale delu in prejele odpravnino in nagrado. Tisti pa, ki so na delu ostali, so kar zadovoljni s preosnovo raznih oddelkov delavnice in niso več zaskrbljeni. Na vsak način je nevarnost odpustov pri SAFOG zelo zmanjšana in skoro odpravljena.

Drugačna je stvar v Tržiču, kjer so zadnje dni oddelek OMFA, ki se je bavil z izdelovanjem in popravljanjem železniških vozov ter raznih pripomočkov, zaprli. Že dalje časa je ta oddelek zaposloval le 30 odst. svojih delovnih moči. Zdaj je še ostalih 70 odst. na začasnem dopustu. Razume se, da so vsi delavci zaskrbljeni, ker ne vedo, kaj bo v bodoče s kruhom za družino.

Tržiške Združene jadranske delavnice in tvornice SAFOG v Gorici zaposlujejo skupaj kakih 10.000 delavnih moči, od teh jih je okoli 9.000 v Tržiču, 900 pa v goriški SAFOG. Toda tržiški kompleks zaposluje le okoli 53 odst. vseh delovnih moči, ostalih 47 odst. pa je na začasnem dopustu seveda z zmanjšanimi prejemki.

Zaradi tega so notranje komisije, sindikalne organizacije, stranke in oblasti na nogah v prizadevanju, da se preosnova obratov izvede naglo in da se najdejo naročila iz notranjosti države in iz tujine.

Zaradi tega so se nujno podali v Rim predsednik goriške Trgovske zbornice, predsednik provincialnega sveta, poslanec Martina, senator Vallauri in provincialni tajnik krščanske demokracije, kjer so pristojnemu ministru prikazali težak in nevaren položaj omenjenih soških tvornic in še bolj nevarnih posledic za delavstvo.

Minister je obljubil vso pomoč. Upati je, da pride gotovo in pravočasno.

V zvezi s tem se vse italijanske stranke zelo hudujejo na demokrščansko, ki noče slišati za kake skupne nastope z opravičilom in zagotovilom, da že sama preko svojih poslancev in senatorjev skrbi za uspešno rešitev krize. Vsaka stranka skrbi seveda za to, da doseže kak uspeh sama in ga ne mara deliti s tistimi, ki so ji v opoziciji. Zlasti se na demokrščane jezijo komunisti in njim sorodni Nennijevi socialisti, to pa seveda zato, ker ostanejo vedno na cedilu, ko jim demokrščani v strankarsko političnem boju in tekmi le nočejo nasesti.

Obvezno zavarovanje obrtnikov

Zakon št. 463 od 4. 7. 1959 uvaja obvezno zavarovanje obrtnikov za slučaj nesposobnosti (invalidità), starosti in preživelosti (superstiti). V poštev pridejo poleg obrtnikov samih tudi člani njihovih družin (žena odnosno mož, zakonski in pozakonjeni ter posinovljeni otroci in vnuki, starši, bratje in sestre) ki so navadno ali ponajveč zaposleni pri obrtniku ter niso za to že kako drugače zavarovani. V poštev pa pridejo tudi nezakonski otroci, ki jih je obrtnik priznal sam ali s sodbo; potem še otroci iz prejšnjega zakona drugega zakonca in tisti mladoletni, za katere mora obrtnik po zakonu skrbeti ali tisti ki so mu kot zavrženi bili izročeni v varstvo in prehrano ter vzgojo. Zraven staršev pridejo v poštev tudi posinovitelji (adottanti), ter očim in mačeha.

Vse navedene osebe so torej zavarovane ne samo za slučaj nesposobnosti za delo in starosti, ampak tudi za slučaj smrti obrtnika samega, od katerega so odvisni.

Ta zakon je eden najbolj socialnih in dobrih, ker zajame vso družino obrtnika, ne samo po krvnem sorodstvu, ampak tudi po duševnem in celo po drugače izvirajočih dolžnostih.

Autobusna zveza s Pevmo in Oslavjem

V sredo 5. t. m. je Ribijevo podjetje začelo voziti iz Gorice v Steverjan skozi Pevmo in Oslavje ter nazaj s sledečim urnikom: ob delavnikih in do 15. septembra iz Gorice ob 6, 7, 10, 12.30, in 16 uri. Iz Steverjana pa ob 6.30. 8.35, 10.30, 14.05, in 17.35. Ob praznikih pa iz Gorice ob 14.30, 16.30, 17.30, 18.30, 20 in 22 uri. Iz Steverjana ob 15, 17, 18, 19, 20.30 in 22.30.

Od 16. septembra do 14. junija 1960 bo pet voženj ob delavnikih in štiri ob praznikih. Urnik bodo pravočasno objavili.

Ko je Ribijevo podjetje objavilo gornjo vest, je povedalo tudi, da je to dovoljenje končno izdalo ministrstvo za javni promet.

Konec žabje vojne

S tem je konec žabje vojne, ki so jo levičarji in njihovi sopotniki začeli z napihovanjem ukinitve proge št. 8 (Gorica, Pevma, Oslavije in nazaj) od strani družbe ATA, s podpihovanjem ljudstva, s pobiranjem podpisov in s smešnim žuganjem kazenskih ovadb in pravde za odškodnino.

»Primorski dnevnik« od torka 11. t.m. priobčuje sliko kupa koles pred goriškim trgom. To so kolesa s katerimi kmetje prevažajo svoje pridelke na trg. To pomeni, da je to sredstvo pri kmetih v navadi in da se ga ne poslužujejo le ob pomanjkanju avtobusne zveze.

Sadje je gnilo in vrtnarina se je sušila, kmetje občutijo ogromno škodo, gostilničarji in osmice tudi. Tako so smelo trdili članki levičarskih in njim sorodnih listov. Vse to pisanje je bilo plod izmišljene gonje, saj je »Primorski dnevnik« po končani žabji vojni priznal, da so ljudje morali prevažati sadje na goriški trg le bolj naporno, s kolesi in drugače. Sadje torej ni gnilo in vrtnarina se ni nobenemu zaradi ukinitve proge št. 8 sušila. Ni dolgo let od tega, ko so naši briški kmetje nosili sadje eni na trg v Gorico, drugi v Krmin. S kolesom pa so ga vozili celo na trg v Videm. Nobeden ga ni pustil doma gniti, ampak je pridno poskrbel, da ga je na trgu prodal. »Pobožni« »Novi list«, ki trdi, da je vedno v službi resnice in ki je meh pri stvari najbolj napihoval, trdi sedaj, da je zaradi objave tega gradiva moral odložiti celo poročilo o prazniku sv. Ane v Pevmi. Verjamemo, da bo gospodom urednikom »Novega lista« ljubi gospod Bog ta greh odpustil...

Obvestilo

Ravnateljstvo GIMNAZIJE-LICEJA in UČITELJIŠČA s slov. učnim jezikom v GORICI sporoča, da je vpisovanje v vse razrede odprto do 20. septembra.

Popravni izpiti čez vse razrede se pričnejo v sredo 2. septembra ob 8.30 s pismeno nalogo iz italijanščine.

ŠTEVERJAN

V soboto 8. t. m. sta slavila zlato poroko naša domačina g. Karol Klanjšček in Lidija Rožič Slovesne maše se je udeležilo lepo število vaščanov. Značilno je, da sta pri maši peli tudi hčerki slavljencev. Vaščani čestitamo g. Klajnščeku in njegovi zvesti in dobri ženi k zlati poroki in jima želimo vse dobro tudi za naprej.

Čestitkam in voščilom Steverjancev se pridružuje tudi uredništvo »Demokracije«, saj je g. Klanjšček zvest čitatelj našega lista, ker je prepričan demokrat in zaveden Slovenec. Bil je tudi občinski svetovalec. G. Klanjšček je ljubezniv mož in družinski oče ter skrben in vzoren kmetovalec. Naj živita on in njegova soproga še mnoga leta srečna in vesela v krogu svojih otrok in vnukov!

POROKA

Pri nas se je poročil g. Bruno Planišček, ki si je izbral za nevesto g.no Jožico Furlan iz Cerovega, to je iz jugoslovanskih Brd. Iskrene čestitke in lepa voščila za srečno bodočnost.

DOBERDOB

V ponedeljek 3. t.m. je bil v naši vasi res lep kulturni večer. Nastopili so namreč domači pevci, toda ne tisti odrske sposobnosti.

V začetku prireditve sta nastopila mešani in mladinski zbor z vrsto umetnih in narodnih pesmi, nato pa je bila na sporedu vesela trodejanka »Tri sestre se ženijo«, ki je prav vse navzoče spravila k dobri volji.

Cepivo proti otroški paralizi

Ministrstvo za zdravje in higijeno je nakazalo Goriški pokrajini 8.000 enot cepiva proti otroški paralizi. Razdelili ga bodo občinam po potrebi.

Pozabljeni odgovor

Sedaj, ko je senator Luigi Sturzo zatisnil svoje oči, o čemer obširneje poročamo na prvi strani, smo goriški demokrati dolžni povedati, da ga je naša organizacija svoječasno kot prepričanega in odločnega demokrata prosila za pomoč pri upravičenem iskanju pravic in zaščite naše manjšine. No to svojo prošnjo pa ni prejela nobenega odgovora.

Veliko neurje v Brdih

V začetku tega tedna je divjalo po Brdih veliko neurje. Pridno so streljali z raketami proti toči, ali so nesrečo odvrnili pa nam še ni znano. Letos se je to že večkrat ponovilo.

Zadnji sledovi kmeta izbrisani

Zasebno živino, ki je v privatni lasti kolhoznikov in ljudi, zaposlenih v sovhozih, bodo v Sovjetski zvezi postopno odkupili. Hkrati nameravajo prebivalcem mest, ki zdaj redijo kakšno živino, to prepovedati. Od prebivalcev na državnih posestvih (sovhozih) bodo živino odkupili v dveh do treh letih, rok odkupa od kolhoznikov pa še ni določen. Oblasti zagotavljajo, da pri odkupu ne bo kršeno načelo »prostovoljnosti«.

Za vsem leži pomanjkanje mesa. V mestih je prišlo do tega, da ljudje kupujejo cenen kruh in z njim hranijo živali, da bi na ta način vsaj tu in tam, prišli po zmerni ceni do živalskih proizvodov, kot so jajca in mleko, kakor tudi do mesa. Mesa primanjkuje tudi skupnim kuhinjam kolhoznikov in uslužbencem sovhozov.

Živinoreja je sploh ena izmed rak-ran komunističnega gospodarstva in to ne samo v Sovjetski zvezi. Ker pomanjkanja mesa doslej niso mogli odpraviti s povečanjem živinoreje, so zdaj udarili še po tistih, ki so si vkljub vsem teškočam pomagali z lastno pobudo. Hruščev si misli »delaj za skupnost«, če tega nočeš, potem pa ne smeš delati niti zase«. Tako je ta veliki reformator, v katerem hočejo nekateri videti naravnost demokratizatorja Sovjetske zveze, in likvidatorja pretiranega komunizma, z eno samo potezo peresa odpravil že tako in tako skromno pravico zasebne reje kakšnega živinčeta, katere si sovjetskim državljanom ni upal odreči niti sam Stalin.

Komunizem pozna samo en končni cilj: popolna kolektivizacija. Vse drugo so utvare, kvečjemu trenutna popuščanja. Sedaj tudi vemo, zakaj tako občutno primanjkuje mesa tudi v Jugoslaviji.

Čudno, res čudno!

Strašno! Neslaslišano! Kako bodo ubogi ljudje živeli, ko so popolnoma odrezani od ostalega sveta? Nihče ne more v mesto, pa tudi iz mesta ni nikogar, da bi prinesel lepe zasluge vasi. Skandal!

Take in podobne izraze si lahko ti revni zemljan srečaval po stolpcih svetovno znanega, posebno po svoji resnosti povsod nadvse čislanega »tednika« in mislil si že, da se skoraj bliža konec sveta z vsemi nepopisnimi grozotami.

Seveda, ti si jim verjel in srce se ti je stiskalo, ko si prebiral, kaj se dogaja sredi tega stoletja, ki sploh ne more naprej, če nima na razpolago kaj več ko dve navadni nogi... S temi mislimi v glavi ležež. Ni še minilo štirindvajset ur, pa bereš, da se je praznik sv. Ane, to je domače zaščitnice, dobro iztekel, da niso nanj pozabili niti ljudje iz mesta.

Kar debelo pogledaš. Ali niso še včeraj pisarili, da zaradi tistega salamenskega sklepa ni več »tujskega prometa? Da, prav tako so zapisali, pa kaj jim hočeš. Njih, velike zagovornike resnice, to ne moti, oni pač pišejo, kar morajo pisati. No, pa kaj si boš belil glavo. Resnica ostane vedno resnica. Hoteli so jo spremeniti, sedaj pa imajo! Bolj ko bojo obračali, bolj se bodo osmešili. O tem si lahko prepričan!

Višine in nižine brezrazredne družbe

(Pismo iz New Yorka)

V trenutku prejema pričujočega dopisa je bil v Moskvi, v glasilu Sovjetske akademije znanosti objavljen članek, v katerem pisci priporočajo sovjetskim ekonomistom, da se odpovedo staremu ocenjevanju kapitalističnega sveta, ker da se je ta danes popolnoma predrugačil od onega pred dvajsetimi leti. Kakšen je kapitalistični svet današnje dobe, smo popisali v zadnji številki »Demokracije«, kakšna je njegova družba, nam bežno odkriva današnji prispevek.

Socialno gospodarstvo je v svobodnem svetu premagalo marksizem, ki je postal na ta način odveč. Nenehno višanje dohodkov najširših ljudskih plasti je skrajnosti izbrisalo; proletariat odmira; na drugi strani skrbi davčni vijak za izravnavo vrhunskih dohodkov oziroma premoženja. Prebivalstvo polagoma, zato pa stalno priteka v naraščajoči tok srednjega sloja, pri čemer se izenačujejo razlike življenjske ravni. Geslo današnjega zahodnega sveta je: slehernemu človeku avto!

Ta razvoj je najbolj napredoval v Združenih državah. Tam ne poznajo »razredne borbe«, prav tako pa se brišejo tudi socialne napetosti »boja za obstanek«. S tem pa seveda ne nastaja kaka protinaravna homogenost, brez razlik in ocenjevanj. V Združenih državah se je oblikovala nova »lestvica« - po statusu. Kaj razume pod tem pojmom današnji Američan, je zelo točno popisal mlad ameriški sociolog Vance Packard.

Nov zarodek današnjega ameriškega življenja je »The Status Seeker«, iskalec statusa. Izhodišče družbene analize je za Packarda dejstvo, da proletariata v Ameriki ni več. Še vedno je nekaj stotisoč družin od skupnih 40 milijonov, ki živijo na robu bede. To so sezonski delavci, obiralci bombaža, izkoreninjeni priseljenci. Nasprotno pa je prav tako še nekaj milijarderskih družin, ki nadzirajo nekatere industrijske in trgovske panoge, nekaj veleposestnikov z zelo obsežnimi zemljišči i. p., vendar so tudi to pojavi, ki so že na robu prodanja. Ogromna večina Američanov živi v visoki blaginji.

Ameriška družba pa s tem ni brez kontur; razvila so se nova razlikovanja - po statusu. Na zunaj so to značilnosti, ki odkrivajo pripadnost določenemu sloju. Te značilnosti pa niso višina dohodka, ampak izobraženost, življenjski slog, vera, pokolenje, barva, funkcije v raznih ustanovah i. t. d. Pickard deli današnjo ameriško družbo v pet medsebojno strogo ločenih »razredov« ali bolje horicontalnih slojev, pri čemer večkrat primerja to porazdelitev s hierarhijo v armadi.

Obe vrhunski skupini sestavljajo družine novobogatašev, peščica resnično vodilnih razumnikov, izdajateljev pomemnih časnikov, ravnateljev radijskih postaj, katerim se pridružuje »napolvisoki« razred, h kateremu spada večina razumnikov, svobodnih poklicev, večina zastopnikov modernega managerstva, večji trgovci, inženirji in imovitejši farmarji.

Temu sledi pešadija armade: prvič je to razred z »omejenim uspehom«: trgovski nameščenci, uradniki, obratni mojstri, preddelavci, mali trgovci; drugič delavstvo: množice tovarniških delavcev, trgovskih pomočnikov, malih kmetov. Zadnji in številčno najmanjši je razred priložnostnih delavcev, obiralcev bombaža, prejemnikov pomoči dobrodelnih ustanov in nestalnežev.

Ta horicontalna razdelitev pa se stopnjuje tudi v višino: po veri, nacionalnem pokolenju, barvi, po času bivanja v ZDA. Tu se oblikuje dejanska aristokracija: protestanti anglosaksonskega ali nizozemskega pokolenja; ti pripadniki stanujejo po drugih mestnih predelih kot ostali ljudje enake stopnje dohodkov in enake izobraženosti ter uživajo, kot pravijo, »boljši naslov«.

Sledijo pripadniki vrhunskega razreda skandinavskega pokolenja ali člani francosko-hugenotske cerkve; nato pridejo boljši (zahodnoevropski) katoliki, zatem Židje, nato katoličani italijanskega ali poljskega pokolenja.

Tako nastaja mreža samih majhnih kvadratov, podobna šahovnici. To je, po Packardu, moderni družbeni red, ki je izbrisal stari razredni ustroj s tem, da je ustvaril novo razlikovanje, po statusu, ki ga ne določa denar niti posest, ampak izobrazba, poreklo, življenjske navade in interesi.

III.a pripoveduje

Ali ste bili že kdaj popolnoma sami v kakem gledališču, koncertni dvorani ali podobnem večjem prostoru? Za mnoge je taka samota grozljiva in jih je strah; druge pretresa živčnost. Zakaj? Ni samota tista, ki vzbuja take občutke, ampak osebno izžarevanje vseh tistih, ki so se nekoč tu gnetli. In tako se nam dozdeva, da smo, kljub vidni praznoti, vendar med številnimi ljudmi. Strahotno, kajne?

V prazni učilnici temu ni tako. Tu postaja obsežna, prazna učilnica kar zanimivo zapeljiva.

Pred dnevi sem se po dobrih petih tednih spet vrnil po opravkih na šolo. V III.a sem iskal po omari nekaj papirjev in tako ostal za nekaj minut v osamljeni učilnici. Po končanem opravilu sem se usedel v Bizjakovo klop, da pokadim cigareto. Klop je glasno zaškripala. Tudi sosednja Bjekarjeva se je oglasila.

Pa sem pričel s šolskim pogovorom: »No, sedaj ste gotovo vse srečne in blažene na počitnicah.«

»Motite se, profesor, vesele bi bile, če bi počitnice že minile in bi bilo spet polno veselja«, se je oglasila Bizjakova klop.

»In lomljenje in prerivanje in udarci s stoli?« sem ugovarjal.

»Čudovito! Saj to ni bilo lomljenje in udarjanje; to je bilo življenje! Hehetanje in klepetanje in oziranje in papirčkovanje!« se je vmešala v razgovor Bjekarjeva klop.

»Res je«, je zadomelo z molčeče Črnigojeve klopi. - »Malo spomladanskega popevanja, po kak nehoteni žvižg«, je dodala žlobudrava Kalčeva klop. - »In poskok, če bubec zna in udar s sedalom, če dobi petico«, je modrovala Čergoljeva klop.

»Že prav«, sem spet ugovarjal. - «ali vedno pa niste samo prepevale! Kaj pa je bilo s tistimi packami in celo globokimi urezi, a?«

»To so pač naše gube, tudi me se staramo kot vi, dragi profesor«, je zacvilila Prunkova klop. - »Krčimo se brez otrok«, je zaškripala Zubčičeva klop. »Kakor ste jih učili v blagoznanstvu«, je pristavila Strajnova klop. - »Iz samega dolgočasja nas bo konec« je malo jecljaje zavekala Trampuževa klop. - »Ne bo nas konec ne!« je glasno protestirala Peršoljeva klop.

»Še malo in ropot bo spet med nami. Svež, vesel in zagorel od sonca«, so zagodrnjale tri repetentske klopi.

»Ste našli, gospod kolega?« se je oglasil ravnatelj na pragu III.a?«

Iztrohnelo srce

Vsi nosijo danes srce na ustih, posebno glasni pa so prav brezsrčni ljudje. O srcu radi razpravljajo tisti, katerim srce ne deluje tako kot bi moralo in ga zato izročajo zdravniški oskrbi. Ali razen teh čisto zdravstvenih zanimanj, nima srčna mišica posebne cene. Povpraševanja po srcu skoraj ni nobenega. Celo prisrčni stiski rok in prisrčna smejanja so prišla iz mode. Kdo se še danes smeje iz srca; kvečjemu se ljudje dolgočasno smehljajo. Kdo bi lahko še resno zatrjeval, da so »srčni pozdravi« resnično prisrčni?

Srčna mišica današnjih ljudi je oguljena kot beračev jopič. Hojo, ki poganja srce k hitrejšemu utripanju, so zamenjala najraznovrstnejša vozila, železnice, letala, vzpenjače, dvigala, avtobusi, tramvaji, filovije. To srčno lenuharjenje pa mišici ne de posebno dobro; na to pa nihče ne misli. Srce kot čustveni instrument pa je prav tako upokojeno.

V prejšnjih časih je srce sodelovalo pri sočustvovanjih, pri pripravljenosti pomagati svojemu bližnjemu, ga tolažiti, bodriti, i. p. Danes? No, danes je vse to odveč. Ali je res potrebno, da sočustvuješ s staro ženico, ki pešači po Stari cesti na Občine, namesto da bi se peljala s tramvajem ali vsaj z avtobusom do pol poti, ker bo morala tako in tako peš tja do Storij ali Vrabč? Ali je z njo sočustvovala Marička na bloku, ko ji je pobrala kilogram mesa, zato ker je nameravala prinesti v mesto še enkrat toliko, da bi prinesla otrokom obrabljeno obleko ali obutev? Takih in podobnih brezsrčnosti ni preživljal slovenski rod, odkar so grajščinski priganjači izginili s slovenske zemlje. Kaj prenašajo v Trst partijski veljaki v ameriških cestnih križarkah, tega seveda dekle in hlapci na meji ne vidijo. To je komunistični humanizem...

Komunisti, titovci in sopotniki se nad to bedo smehljajo, saj je siromaštvo pognojena njiva, visoka konjunktura, ki jim zagotavlja polna korita, nekomunist pa se tolaži: zakaj pa, trpini, take oblasti ne poženete; narodi imajo pač take vlade, kakršne si zaslužijo. Tako srce tudi tu ne pride do besede. Kdo izmed nas še sočustvuje z bridkostjo in pomanjkanjem drugih? Sočustvovanje in usmiljenje utruja, moti mir, ki si ga ljudje tako želijo.

Moderni človek je prepričan, da se brez »srca« izvrstno izhaja. Če pa se srce včasih le osamosvoji in oglaša, se ljudje sramujejo, da jim utriplje v prsih, da jim iz oči iztisne po kako solzo.

Sem v majhni vasici na oddihu, tu na Krasu. Sinoči je pribežal čez mejo mlad slovenski fant. Bilo jih je več, pa so jih zajeli; brezsrčneži so enega spet ustrelili. Stara babica v hiši, kjer stanujem, je fantu beguncu odstopila večerjo in posteljo. Davi ga je pogostila in mu za slovo stisnila v roko tisočak. »Saj je vendar naša kri«, je dejala. Stiriinosemdeset jih ima - in nobenih srčnih motenj.

J. S.

Kot nekoč v maju...

Newyorška peta avenija bo na letošnji »Labour Day«, 7. septembra doživela veliko parado. Mestni sindikalni svet prireja delavski praznik pod geslom: »Močno in svobodno delavsko gibanje jamči za močno in svobodno Ameriko!« V sprevodu bo korakalo 150.000 delavcev. Proslava nima nikakega socialističnega videza, ampak predstavlja zgolj sindikalno moč demokratičnega sveta. Prireditev, ki je preračunana na pol milijona dolarjev, finansira okrog en tisoč sindikalnih organizacij. V sprevodu bodo namreč sodelovale godbe, okrašena vozila in žive slike. Zadnja delavska parada je bila v New Yorku l. 1939. Letošnji pohod, ki bo obsegal 24. do 60. cesto, bo trajal 14 ur. Delavsko parado bodo na posebni tribuni počastili najvišji zastopniki ameriškega javnega in političnega življenja.

Sveža živila v pasjih dneh

Sveža živila - zapoved sedanjih pasjih dni - se ohranjajo v hladilniku. Sleherno gospodinjstvo pa ga žal še ne premore. Vendar nas izkušnje poučujejo, da za silo izhajamo tudi brez hladilnika, če postopamo z živili takole:

MESA ne smemo prati z vodo! Ohranimo ga: 1) če pomažemo vso površino z oljem, postavimo na krožnik, ki smo ga prevlekli z oljem. Večkrat meso obrnemo in ga ne pokrijemo. Proti muham ga lahko zavarujemo s tenčičastim blagom; 2) če meso poškropimo s kisom ali pa tudi z izdatnim hladnim kamilčnim čajem, škropljenje večkrat obnavljamo; 3) če meso postavimo v lončeno posodo in ga dobro posolimo.

SUROVO MASLO postavimo v lončeno posodo in to posodo postavimo v večjo s svežo vodo napolnjeno posodo. Vodo večkrat zamenjamo s svežo. 2) Maslo zavijemo v štanjolski papir. 3) Maslo nasolimo (ca 60 gr kuhinjske soli na 1 kg masla), zavijemo v namočen prtič, ki ga večkrat osvežimo z mrzlo vodo.

JAJCA 1) Vsako jajce zavijemo v časopisni papir in ga polagamo v lončeno posodo. 2) Jajca s čopičem prevlečemo s parafinom.

MLEKO takoj po prejemo prevremo in ga prelijemo v lončeno ali še bolje v stekleno posodo. Mleka nikoli ne hranimo v kovinasti posodi!

SIR zavijemo v štanjolski papir.

POMARANČE in LIMONE hranimo v zabojih, ki so napolnjeni s peskom. Stročnice ožurimo in razgrnemo na snažnem papirju. Zelenjavo razgrnemo po prtičih ali čistem papirju.

Nekoristne koristnosti

»Za vrabce«, je godrnjala teta Evstahija z jeznim pogledom, »za vrabce in kose je tvoj vrt!« Jezno je zabodla košček torte na krožniku, medtem ko sem našemu domačemu vrabcu vrgla na skrivaj košček slaščice. Naš domači vrabec, morate vedeti, stanuje pod našim strešnim napuščem in vzdržuje večkrat na leto letalsko šolo s svojim številnim zarodom. Pri takem urjenju je naša terasa vsa pegasta od vrabčjih vizitk. Teta Evstahija je to tudi opazila, in zato jih tudi prav malo ceni, po njenem so to zelo škodljive živali. Zobljejo češnje, ščipajo grozdje, odnašajo semena in plodove, namesto, da bi uničevali mrčes in polže, ki jim očitno ne teknejo. Zato so pač nemarne in škodljive živali.

Če bi teti Evstahiji odgovorila filozofsko ali celo hudobno, potem bi najbrž dokazala, da je človek najbolj škodljiva živ..., oprostite, živo bitje, saj uničuje vse, kar leze ino gre, pa še lastne brate po vrhu. Preobrača vreme, kuži ozračje in rodovite dežele spreminja v puščave. Ker pa ne umem filozofiranja in tudi nisem hudobna, ji lahko samo rečem: »Poglejte teta in vsa ostala kompanija, tudi moj vrt je nekoristen, kajti vse, kar raste na njem, je neužitno. Ampak je vsekakor lep. Vrtnice cveto, glicinje se vzpenjajo po latniku brez grozdja, in pod smreko je prostorček, kjer je tudi v teh pasjih dneh kar hladno. Tudi jaz, teta Evstahija, nisem posebno koristna; le redko kdaj pletem, kvačkanja sem se že popolnoma odvadila; vsakomur pa dopuščam, da se zveliča po svojem okusu. Z dobrodelnostjo se ukvarjam po volji in razpoloženju, pri tem pa se rada spomnim tudi ustanov za zaščito živali, kar je po tvojem nekoristno.«

»Zakaj mora biti na svetu vse kakor že koli koristno, teta Evstahija? Zakaj bi morala biti vsaka kretnja preračunana? Zakaj naj me ob obisku prijateljev in znancev trapi prvo vprašanje, kaj je obiskovalec prinesel v hišo. Če bi življenje, teta Evstahija, merili samo po koristnostih, potem bi bili Prešeren, Levstik, Cankar, Zupančič kaj nekoristni ljudje. Kaj se vam zdi, številne tete in številni strici?«

Pa se vrnimo k našim pticam: kos tako lepo žvižga vso pomlad do polovice poletja, da bi tudi teta Evstahija vstajala ob jutranjih urah in ga poslušala, čeprav je poslušanje, po njenem, prav tako nekoristno kot je nekoristno valjanje po postelji. In vrabčeva družina, kaj ni tako šegava, da je ni mogoče zapoditi? Končno pa žive živali le niso tako škodljive, tudi če jih ocenjujemo z dolgočasnimi človeškomaterialističnimi merili. Če pozobljejo kos po kako jagodo, mu hudo zamerimo, prav nič pa ne vemo, koliko mrčesa, žuželk in njihovega zaroda pospravi po naših vrtovih. In vrabec, ali ni s svojim zarodom najučinkovitejši pokončevalec rjavega hrošča? Pustimo vrabcu in kosu po kako jagodo in nekaj radiča, saj morata tudi ta dva živeti! Ko prihajata na obiske, res ne prinašata cvetja in darilnih paketov, zato pa nekaj veselja, saj smo ljudje socialna bitja. Pa še nekaj. Če ne bi bilo ptic, bi mrčes že davno pohrustal zadnjega človeka, pri tem bi nam tudi vse nekoristne koristnosti nič ne koristile.

N.

Trikrat presejano

Dva možakarja sta se srečala.

»Ravno prav, da sem te našel«, je pričel prvi, »povedati ti moram važno novico o tvojem prijatelju X«.

»Počakaj no malo, preden začneš,« je dejal drugi. »Ali si svojo novico tudi presejal?«

»Presejal? Ne razumem, kako to misliš?«

»Mislim, ali si to, kar si mi hotel povedati, spustil skozi tri sita«.

»Kakšna tri sita vendar?« je spraševal prvi.

»Prvo sito«, je dejal drugi, »je sito resnice. Ali si gotov, da je vse, kar mi želiš povedati, tudi resnično?«

»No ...tega tako natančno ne vem - nisem bil zraven. Drugi so mi povedali.«

»No potem si najbrž uporabil drugo sito. Ali je tvoja novica toliko koristna, da mi jo kljub temu lahko zaupaš?«

»Ne vem... koristna... hm ...pravzaprav ne.«

»Pa si jo vsaj na tretjem situ presejal? Na situ dobrote?«

»Sito dobrote...« je ponovil prvi. Zardel in odvrnil: »Ne na dobroto pa res nisem mislil.«

Tedaj je drugi dejal: »Če to, kar bi mi rad povedal, ni niti resnično niti koristno in tudi ne dobro, potem tega nočem poslušati!«

In odšel je svojo pot.

Televizor v očrevju

Miniaturni radijski oddajnik, ki ga pacient pogoltne in javlja zdravniku svoja opazovanja, o čemer je svoječasno poročala tudi Demokracija, je že zastarela iznajdba. Na avstralskem vseučilišču v Melburnu so zdravniki izdelali miniaturni televizijski oddajnik, ki potuje tudi v tanko črevo. Z njim zdravniki na televizijski zaslonki preiskujejo notranjost želodca in ostalih prebavil. Z novim televizijskim želodčnim oddajnikom so zdravniki raziskovali notranjost prebavil.

POD ČRTO

Telefonska zgodba

(Mihael Zoščenko)

V prejšnjih časih nismo izhajali samo brez telefona, ampak največkrat tudi brez krme. Pa je tudi šlo. Danes pa človeku za celih pet rubljev obesijo na steno telefonski aparat. Usoda pač.

Če si vesel - lahko telefoniraš. Če nisi - potem pa ni treba. Nihče ti tega ne bo štel v zlo. Plačati pa moraš.

V prvih časih moji sobni sosedje niso bili posebno navdušeni nad aparatom. Niso se še zavedali tehničnega napredka. »In če bo stvarca enkrat ponoči zabrenčala? Pustite raje vraga pri miru«, so me opozarjali. Vendar - ni brečala niti ponoči niti čez dan. Seveda sem vsem svojim prijateljem povedal telefonsko številko in jih poprosil naj me pokličejo. Pa so bili vsi nepartijski tovariši, ki niso imeli nobenih zvez s telefonom.

In tedaj je napočila tista nedelja.

Sedel sem pred steno in občudoval svoj telefon. Zares je treba kar priznati, da je to prima zadevščina. Nenadoma je zaropotalo. Vse do sedaj škatljica še ni muknila. Prav zares sem se prestrašil. Streha zelena, sem si mislil, toliko razgrajanja za moj denar. Nato sem previdno dvignil slušalko.

»Halo, kdo govori?« sem spraševal.

»Halo, nekdo želi z vami govoriti«, je odgovoril tuj glas.

»Kaj se je kaj zgodilo? In - oprostite, kdo je pri aparatu?« sem želel vedeti.

»Tu je nekdo, ki ga dobro poznate. Pridite takoj zaradi neke nujne zadeve v krčmo na vogalu.«

»Halo!« sem dejal. »Kdo me kliče«, sem spraševal. »In - prosim - za kakšno zadevo gre?«

Aparat pa je molčal in ni več odgovarjal. No, v krčmi se bo že izkazalo, sem premišljeval. Hitro sem se oblekel in odšel.

Bilo je še popolnoma svetlo, ali krčma je bila že polna. Sami ljudje, ki jih nisem poznal.

»Državljani«, sem dejal, »kdo izmed vas me je pravkar telefonično poklical? In prosim lepo, tudi zakaj?«

Nihče mi ni odgovoril, vsi so molčali. Usedel sem se k eni izmed miz in naročil nekaj pijače. Počakal bom, sem si mislil. Bo že prišel.

Izpil sem nekaj čaš piva. Nekaj sem tudi prigriznil. Ali nikogar ni bilo, ki bi ga poznal. Končno sem spet odšel domov.

V stanovanju je bilo vse razmetano. Na nesramen način so me okradli. Moja modra obleka je manjkala - in dve rjuhi.

Odšel sem k telefonu in z vso silo pozvonil.

»Halo, tovarišica«, sem dejal, »zvežite me s kriminalno policijo. Do golega so me okradli. Zato me je lopov izvabil v neko krčmo«, sem dejal.

»Zasedeno!« je odgovorila.

Čes nekaj časa sem še enkrat poklical. Tedaj je tovarišica v uradu odgovorila: »Proga je pokvarjena!«

Kaj mi je drugega preostalo, ko da se odpeljem s tramvajem na policijo. Tu sem svojo zadevo prijavil. Odgovorili so mi: »Zadevo bomo preiskali.«

»Dobro«, sem dejal. »Preiščite zadevo. Potem pa me pokličite!«

»Da vas pokličemo?« so iznenadeno spraševali. »Spoštovani tovariš, zadevo bomo preiskali, celo prav gotovo, ali da vas pokličemo..., za to pa nimamo časa.«

V ostalem me nikoli več niso poklicali, ali telefon le visi na steni...

Postelja in njena uporaba

(Vera A.)

Seveda - v postelji lahko tudi spimo. To je v resnici najbolj neduhovito opravilo, kar jih poznamo. Meni se zdi skrajno nepravično zatrjevanje, da postelja ni za drugega kot za spanje. Meni osebno je moja postelja neznansko všeč. Verjetno se tako tudi drugim godi, vendar se tega ne zavedajo.

Če človeku leze vse čez glavo, če se ne more odločiti za važen korak, če nas trapi slabo vreme, če smo ga nekje polomili, se razočarali... Kako utešljiva, pomirjujoča, udobna in ljubka prijateljica je takale postelja. V njej se človek tudi v tujini počuti, kot da bi bil doma.

Postelja je zares čudovito univerzalno pohištvo. Za vse jo lahko uporabimo.

Kot otroci smo prebirali romane pod odejo. Z žepno svetilko. Vsakih pet minut smo pomolili glavo izven odeje in se naužili svežega zraka. Pod posteljno odejo smo se vsaj v naših časih seznanjali z življenjem. Kriminalni in ljubezenski romani, posebno še Van der Velde so spadali nedvomno med »pokrito literaturo« za nadebudno pokolenje med štirinajstim in osemnajstim letom starosti.

V postelji pa lahko tudi zajtrkujemo, obedujemo, večerjamo. Uživanja hrane v postelji se je treba naučiti. Je to svojevrstna tehnika. Imamo jedila, ki so sovražna postelji. Smrtni sovražnik je prepečenec. Kljub temu sem poznala mojstre posteljnih jedcev, ki so po štiriindvajsetih urah po uživanju prepečenca sladko spali, ne da bi rjuhe iztepli.

Zajtrk je posebno čudovito uživanje v postelji, ki pa si ga navaden zemljan lahko privošči samo prvi dan dopusta ali pa pri vnetju slepiča. Filmske zvezde, pravijo interna poročila, večkrat zajtrkujejo v postelji. Že to je razlog, da bi se človek odpravil k filmu. Nič ni razkošnejšega na tem svetu kot zjutraj okrog desetih srebati kavo ali kakao na odeji in mazati posteljo z marmelado.

Otrokom se godi še bolje. Za otroke je postelja lahko najbolj noro dirkalno vozilo ali pa poveljniški stolp prekomornika. Tudi za telovadne akrobacije so postelje - posebno tiste s spiralnimi zmetmi - posebno priporočljive. V otroških letih sem vedno nestrpno čakala, da so moji starši odšli v kino. Potem sem veselo skakala z omare na posteljo. Ob godovih otrok smo mamo toliko časa zadrževali v kuhinji, da je vsak lahko vsaj enkrat skočil.

Poveljniški most je postelja samo, če je last gospodinje, ki je bolna. V takem primeru postane postelja središče družinskega življenja. Od tu padajo povelja in dežuje informacij.

Postelje so nadalje za ženske prednostna stanovanjska oprema, če si imata dve prijateljici kaj izredno intimnega zaupati. Medtem ko gospodje praznijo steklenice slivovke v salonu, se ženski svet umakne v spalnico, počepne na posteljo, razmetava pepel in ogorke po plošči nočne omarice in obravnava vznemirljivo zakonsko življenje gospe Nežke ali poskoke strica Tomaža. Postelje so za taka opravila kot naročene. Postelje so diskretne.

Pri velikih obiskih so postelje izvrstna ležala za najrazličnejša oblačila. Takole do enajste zvečer. Potem pa je treba garderobo odstraniti, da lahko na posteljo odložimo prvega gosta, ki se ga je nekoliko obilno navlekel. Za vsako boljšo družbo so postelje neizogibno potrebne. Služijo za odlaganje in tudi kot zatočišče onemoglih.

Postelje so zidovi joka, ne za jeruzalemske Žide, ampak za vse ženski svet. Devetdeset odsto vseh zakonskih žena se v devetdeset odsto primerih zakonskih nesoglasij s krepkim zaloputanjem vrat zateka v spalnico in namaka blazine. V posebno kritičnih trenutkih, ko niti ni časa za odstranitev pregrinjala, prejme tudi prevleka svojo porcijo solza.

Postelje so lahko izvir neizčrpnih presenečenj. Čim nižja je postelja, tem večja so presenečenja. Če posteljo včasih odmaknemo, najdemo tam že dolgo pogrešane stvari v postelji in pod njo. Kriminalni romani, ki so zlezli med špranjo, gumbi, uhani in lasnice, ki so že v davnih časih zdrknile iz lasišča... Včasih najdemo tudi banane, ki smo jih lansko leto želeli pojesti v postelji.

Poleg tega ne bi smel noben prijatelj živali pozabiti, kako važno vlogo igra postelja v pasjem življenju. Ob vsakem grmenju najde naš psiček varno zavetje pod posteljo. Pod posteljo lahko psiček nemoteno gloda gospodarjeve copate, ne da bi ga kdo opazil in nahrulil. Medtem ko se gospodar brije, kužek lahko mirno zadremlje. Lahko pa naš ljubljenec privleče pod posteljo tudi smrdljive kosti in jih spravi med vzmeti za težje čase ali pa jih škripaje gloda.

Stavila bi, da to še ni niti polovica tega, kar lahko počenjamo s posteljo. Vendar sem prepričana, da bo že to zadostovalo v dokaz, da so zelo nepravični tisti ljudje, ki zatrjujejo, da je postelja samo za spanje.

Slovenski otrok v slovensko šolo

Živimo v časih otrokovega oboževanja, zatrjujejo mnogi današnji ljudje starejših pokolenj. Taki in podobni vzkliki so zlasti pogosti pri vsakdanji domači vzgoji, kjer starejši zelo radi primerjajo življenjske pogoje lastne mladosti z današnjim splošnim napredkom. Večkrat se v teh vzklikih skriva tudi delček človeško razumljive zavisti...

Življenjski pogoji pa so se izboljšali za otroka tudi zato, ker so morali naši starši in dedi svoje skromne zaslužke deliti na kopico otrok, ki jih je bilo tudi po deset in več, medtem ko danes, na žalost, samujeta po dva ali še manj. Današnji življenjski pogoji pa so tudi za nas starejše povsem drugačni kot so bili za naše prednike. Če je napredek nam zvišal življenjsko raven, jo je avtomatično moral dvigniti tudi našemu otroku - zaradi našega ugodja in sebičnosti tudi še za tisti naraščaj, ki v primerjavi z našimi predniki, ni zagledal luči sveta. Očitek »oboževanja otroka« bi bil umestnejši, če bi ga izustil osamljeni otrok svojim staršem, ki so pozabili na »oboževanje številnih otrok.«

Kljub »oboževanju otroka«, ki se odraža na zunaj v dobri in obilni prehrani, v dostojnih oblačilih, v nagrajevanju za vsako tudi najosnovnejšo otrokovo storitev, v skrbi za njegovo čim boljšo bodočnost, i. p. pa pozabljajo premnogi slovenski starši na otrokovo narodno pripadnost. Vsako tudi najnepomembnejše otrokovo neugodje jih spravlja v skrbi, jim krade spanje in jim drami vest; z največjo mirnostjo in ravnodušjem pa odrekajo svojemu lastnemu otroku materino govorico in mu zamenjujejo narodno pripadnost kot osebno perilo. Ne razmišljujejo, ne sprašujejo svoje vesti, ni jim mari upravičenih bodočih očitkov otroka svojim staršem, da so iz njega ustvarili mešanca-- gmajno, ki jo vsi izkoriščajo, vsi tudi omalovažujejo, *človeka, ki ne pozna svojega lastnega gnezda.*

Kupčevanje z otrokom

Kako strahotno grešijo! Grešijo iz bojazljivosti pred delodajalcem, pred mestno ulico, oblastniki in celo iz občutja manjvrednosti. Ne zavedajo se, da z raznarodovanjem svojega lastnega otroka ponižujejo predvsem sami sebe in da svojo lastno vest obremenjujejo z neizbrisljivo hipoteko otrokovih očitkov. V bistvu postopajo prav tako kot tisti najrevnejši prebivalci na jugu države, ki jih je oblast pred kratkim zalotila, da prodajajo svoj lastni zarod v Ameriko.

Združeni narodi so poleg drugih številnih zlorab in zločinov, ki jih nad otrokom XX. stoletja vršijo totalitarne vladavine in premnogi posamezniki, imeli pred očmi tudi nasilno in »prostovoljno« raznarodovanje otrok, ko je pred kratkim Komisija za človeške pravice pri Združenih narodih izdelala in sprejela osnutek deklaracije otrokovih pravic, ki bodo obvezne za vse članice Združenih narodov.

Te otrokove pravice niso »oboževanje otroka«, ampak osnovna načela za zaščito tistega najmlajšega človeškega rodu, ki je še danes v premnogih primerih nezaščiteni plen vlad in posameznikov, tudi samih staršev. Slovenski starši, obotavljalci, ki zavestno ali podzavestno pred šolskimi vrati raznarodujejo svoje lastne otroke, naj te otrokove pravice temeljito preučijo pred svojo letošnjo odločitvijo. Prepričali se bodo, kako strahotno grešijo ko svojemu otroku nudijo vse materialne dobrine, odrekajo pa mu pravico šolanja v materinem jeziku.

Otrokove pravice

vsebuje snutek deklaracije Komisije za človeške pravice, ki so zapisane takole:

Ker so Združeni narodi v Ustanovni listini ponovno dokazali svoje zaupanje v temeljne človekove pravice, v dostojanstvo in vrednost človekove osebnosti in izrazili svojo odločnost, da podpirajo svoboden razvoj socialnega napredka in življenjske ravni;

ker so Združeni narodi v Splošni deklaraciji človekovih pravic proglasili, da veljajo vse pravice in svoboščine iz te deklaracije za vsakogar ne glede na plemensko pripadnost, barvo, spol, jezik, vero, politično ali drugačno prepričanje, narodno ali socialno pripadnost, premoženje, rojstvo ali kakršno koli drugo okoliščino;

ker otrok potrebuje posebno varstvo, vključno posebno zakonsko zaščito zaradi svoje telesne in duševne nezrelosti;

ker je bila potreba po takem osebnem varstvu izražena v Ženevski deklaraciji otrokovih pravic leta 1924 in je bila ponovno priznana v čl. 25 (2) Splošne deklaracije človekovih pravic in v statutih posebnih ustanov in mednarodnih organizacij, ki skrbe za blaginjo otrok;

ker dolguje človeštvo otroku vse najboljše, kar mu more nuditi, zato

Generalna skupščina priznava in razglaša temeljne otrokove pravice z namenom, da bi užival srečna otroška leta, da bi se razvijal v lastno korist kakor tudi v korist družbe in bil deležen temeljnih pravic in svoboščin, ki so naštete v splošni deklaraciji človekovih pravic ter poziva može in žene kot posameznike, prav tako kot lokalne oblasti in vlade, da priznavajo in se borijo za uresničenje teh pravic na sledečih načelih:

1) Otrok naj uživa vse pravice, ki so navedene v tej deklaraciji brez razlikovanja ali diskrimnacije glede na pleme, barvo, spol, jezik, vero politično ali drugačno prepričanje, narodno ali socialno pripadnost, premoženje, rojstvo ali kakršno koli drugačno okoliščino, ki zadeva njega ali katerega izmed staršev. Te pravice so enake za zakonske in nezakonske otroke.

2) Otroku je treba omogočiti, da se razvije telesno, duševno, moralno, duhovno in socialno v normalnih pogojih, v svobodi in dostojanstvu.

3) Otroku je treba zagotoviti posebno zakonsko in drugačno zaščito. Kadar koli je potrebno, naj se otroku preskrbijo pravne možnosti in ugodnosti, da se mu omogoči razvoj v smislu načel te deklaracije. Najboljše otrokove koristi naj bodo smoter pri sprejemaju takih zakonov.

4) Otrok ima že od rojstva pravico do imena in državljanstva.

5) Otroku mora biti zagotovljena socialna oskrba. Skrbi naj zanj in za njegovo mater pred in po porodu. Pravico ima do primerne prehrane, stanovanja, razvredila in zdravniške oskrbe.

6) Za popoln in harmoničen razvoj svoje osebnosti potrebuje otrok ljubezen in razumevanje. Raste naj pod oskrbo svojih staršev, če njegove najboljše koristi ne zahtevajo drugače; majhnega otroka naj se ne loči od matere, razen v izjemnih okoliščinah. V vsakem primeru pa je treba nuditi otroku možnost za rast v ozračju spoštovanja, morale in materialne varnosti. Družba in javne oblasti so dolžne posebno skrbeti za otroke izven družine ali za otroke, ki ne uživajo ustrezne podpore.

7) Otrok je upravičen do brezplačne in obvezne šolske izobrazbe, vsaj za osnovnošolsko izobrazbo. Izobrazba naj bo usmerjena k popolnemu razvoju njegove osebnosti in h *krepitvi spoštovanja človekovih pravic in osnovnih svoboščin; usposablja naj ga, da bo deležen istih možnosti kot drugi, razvijal svoje sposobnosti in individualno razsodnost ter postal koristen član človeške družbe. Vzpodbuja naj ga k medsebojnemu razumevanju, strpnosti in prijateljstvu med narodi, plemenskimi in verskimi skupinami in k razumevanju kulture lastnega naroda* in drugih narodov ter k razumevanju načel in namenov Organizacije združenih narodov. *Najboljše otrokove koristi naj bodo vodilno načelo tistih, ki so odgovorni za vzgojo in šolanje otroka; ta odgovornost pa leži prvenstveno na otrokovih starših.*

8) Otrok mora biti v vseh okoliščinah prvi, ki je deležen zaščite in pomoči.

9) Telesno, duševno ali socialno zaostalemu otroku je treba nuditi posebno nego, vzgojo in pozornost, ki ustreza njegovim posebnim pogojem.

10) Otrok mora biti zaščiten pred vsakim zanemarjenjem, surovostjo in izkoriščanjem. Ne sme se ga sprejemati na delo, preden ne doseže primerne starosti; nikakor pa ne sme biti zaposlen pri delu, ki bi škodovalo njegovemu zdravju ali izobrazbi oziroma oviralo njegov telesni, duševni ali moralni razvoj.

11) *Otrok mora biti vzgojen v okolju, ki pospešuje razumevanje, strpnost in prijateljstvo med narodi, narodnimi, plemenskimi in verskimi skupinami in vzbuja odpor proti vsem oblikam narodne, plemenske in verske diskriminacije.* Zaščititi ga je treba pred dejavnostmi, ki bi bile utemeljene na takšni diskriminaciji. Vzgojiti ga je treba v duhu miru, prijateljstva med narodi in v zavesti, da bo dosegel najpopolnejši razvoj in največje zadovoljstvo, če bo posvetil vse svoje moči in sposobnosti koristim svojih bližnjih v duhu splošnega bratstva in miru.

Taka so načela otrokovih pravic današnje dobe. Prizadela bodo številne diktatorje zasužnjenih narodov in tudi druge izkoriščevalce otroške delovne sile, prepričani pa smo, da bodo zresnila tudi tiste slovenske starše, ki so v zmoti zapravljali usodo svojih otrok z raznarodovanjem.

Deklaracija otrokovih pravic razglaša v svojem 7. členu, da je treba otroka vzpobujati *»k razumevanju kulture njegovega lastnega naroda«*, s tem zapoveduje: *SLOVENSKI OTROK V SLOVENSKO SOLO!*

TRŽAŠKI PREPIHI

Koeksistenca v - košu

Ko je podpresednik Združenih Držav Nixon govoril ruskemu narodu po radiju in televiziji v Moskvi, je izrazil misel, ki ji bodo državniki v bodoče posvečali gotovo vso pažnjo pri obravnavanju mednarodnih političnih problemov. Nixon je odločno kritiziral tako imenovano »mirno koeksistenco«, s katero se zlasti postavljajo titovci. Za njih je »koeksistenca« višek zunanjepolitične modrosti, medtem ko je ista misel notranjepolitična reakcionarna navlaka. S koeksistenco je Tito že večkrat krošnjaril po Aziji in Afriki, požrla je tudi precej milijard jugoslovanskih dinarjev. Pojem »koeksistence«, je dejal Nixon, postavlja za predpogoj obstoj dveh različnih svetov, ki sta ločena med seboj z železno zaveso sovraštva in strahu. Nujno pa je potrebno, je vzkliknil Nixon, da ta dualizem človeštvo odpravi in se z vsemi silami zavzame za koncept enega samega sveta in enega človeštva.

Zanimivo je, da se je to zgodilo v Moskvi l. 1959, in bi za časa paševanja zloglasnega Stalina takih besed ne smeli sišati ruski delavci in kmetje.

Prvič v zgodovini je zahodni državnik izgovoril edini možni obrazec za uspešno pobijanje koesistence in za resnični mir, ki ga koeksistenca stalno ogroža. Kaj bodo storili naši titovci, če bo njihov zunanjepolitični adut obležal v ropotarnici?

PEN

Na 30. kongresu PEN klubov v Frankfurtu n/M je izvršni odbor z 19 proti 9 glasovi sklenil ponovno sprejeti Madžarsko med svoje člane. PEN klub (okrajšava pomeni: mednarodno združenje poetov, esejistov, založnikov in novelistov) je bil ustanovljen l. 1921. Njegov prvi predsednik je bil Galsworthy, kasneje Benedetto Croce. V njem so se znašli prepričani demokrati in humanisti. Leta 1933 so iz kluba iztopili člani Hitlerjeve Nemčije. Takrat so oznanili, da se distancirajo od osebne svobode, kakršno pojmuje svet.

Pri sedanjem glasovanju, ki je bilo tajno, ni bilo mogoče ugotoviti, kdo so bili tisti, ki svobodo pojmujejo tako, da tiste, ki so jih po krvavih dogodkih na Madžarskem l. 1956 izobčili iz organizacije, sedaj, ko so pobili na deset tisoče Madžarov, jih deportirali v Sibirijo ali nagnali v koncentracijska taborišča, smatrajo za vredne pripadnike mednarodnega kulturnega gremija.

Erich Kaestner, novi podpredsednik Penkluba, je poskušal sprejem Madžarske opravičiti z »diplomatskim aktom«, češ da bo madžarska vlada izpustila zaprte pisatelje. Računi brez krčmarja...

Iznajdljiva titovska reklama

Titovskim reklamnim strokovnjakom ni mogoče odrekati originalnosti. V »Sudetendeutschen Zeitung«, ki izhaja v Monakovem, je bil objavljen naslednji oglas:

Dopust brez vremenskih tveganj in izredno poceni na staroavstrijskem Jadranu, na Korčuli, sijajna peščena plaža, izvrstna vina, 16 dni, vključena železniška in 22 urna, nepozabna ladijska vožnja. DM 247, - ali

Lošinj (Lussingrande) očarljivi otok dopustnikov nekdanje avstrijske cesarske hiše. Palme, pomaranče, cedre, dateljeve palme, velik park...

Morda so oglas sestavili Nemci po naročilu...

Prispevki za živinorejce

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo sporoča, da bo v prid tukajšne živinoreje, nudilo sledeče pobude:

1. Dani bodo prispevki za izboljšanje higienskih pogojev hlevov.

Vsi rejci lastniki hlevov, ki glede higiene in ustreznosti ne odgovarjajo in ki jih nameravajo izboljšati, lahko predložijo na Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Trstu - ulica Ghega, 6 prošnjo na kolkovanem papirju za 100 lir v roku do 30. septembra 1959. Prošnji je treba priložiti kratko poročilo o delih, ki jih nameravajo izvršiti ali o opremi, ki jih nameravajo nabaviti (napeljava vode in naprava napajalnikov, oken in zračnikov, jasli, tlakovanja, omet, gnojišč, nakup slamoreznic, drobilnikov, popravila senikov, naprava ograd in staj). Prispevek ne bo smel preseči 100.000 lir.

2. Dani bodo prispevki za nadomestitev jetične goveje živine.

Doseženi izidi o preizkušnjah jetike, ki so bile nedavno izvršene na vsej goveji živini, so ugotovili, da je odstotek bolne goveje živine nizek in v gotovih vaseh zelo minimalen tako, da je mogoče popolno zatrtje.

Dan bo prispevek v iznosu 30 odsto vrednosti kupne cene živali, do največ 60.000 lir.

Rejci, ki se nameravajo poslužiti prispevka morajo predložiti prošnjo na kolkovanem papirju za 100 lir v roku do 7. septembra 1959, naslovljeno na Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo - ulica Ghega, 6-I. Prošnji je treba priložiti izkaz, iz katerega je razvidno zdravstveno stanje hleva ter potrdilo o zakolu goveda, ki ga žele nadomestiti; poleg tega morajo izdati pismeno izjavo, da bodo še pred prihodom nove živine izvršili potrebno razkuženje hlevov.

Istočasno s prošnjo mora rejec položiti za vsako naročeno govedo vsoto 200 tisoč lir.

Šolska vpisovanja

Na Državnem znanstvenem liceju s slovenskim učnim jezikom v Trstu, ki ima poleg razredov z znanstvenim učnim načrtom (realnim) tudi popolne razrede s klasičnim učnim načrtom se vrši vpisovanje za šolsko leto 1959-1960 od 1. avgusta do vključno 10. septembra vsak dan od 10 do 12 ure v tajništvu zavoda v ulici Lazzaretto vecchio 9-II.

Navodila glede vpisovanja so razvidna na zavodovi oglasni deski.

Vpisovanja za šol, leto 1959-60 na Trgovsko akademijo, Nižjo strokovno trgovsko šolo pri Sv. Ivanu in Nižjo industrijsko šolo v Rojanu za vse razrede se vršijo:

Od 1. do 30. avgusta vsak ponedeljek, sredo in petek od 10 do 12 ure.

Od 1. do 25. septembra vsak dan od 9 do 12 ure v tajništvih imenovanih zavodov.

Vpisovanje v industrjski strokovni tečaj v Dolini za vse tri razrede: od 1. do 30. avgusta vsak dan od 9 do 11 ure. Od 1. do 25. septembra vsak dan od 9 do 12.

* * *

Državna nižja industrijska šola v Rojanu opozarja, da se prično vsi popravni izpiti (razredni in nižji tečajni), v ponedeljek dne 7. septembra, ob 8.30 zjutraj, po razporedu in urniku objavljenima na oglasni deski šole.

Poročilo komisije o beguncih

V zadnjih letih smo večkrat seznanjali našo javnost in protestirali proti postopkom nekaterih sosedov Jugoslavije proti beguncem iz Jugoslavije. Koliko beguncev so protipostavno vrnile titovskemu režimu Avstrija, Italija in Grčija! To se je dogajalo in se na žalost še vedno dogaja ne samo iz gospodarskih razlogov, ampak predvsem na pobudo jugoslovanskih komunističnih oblasti ter tudi zato, ker ocenjujejo mnogi zahodni krogi titovski komunizem za nekaj drugega od ostalih komunističnih totalitarizmov.

Ameriški javni delavci niso ostali gluhi spričo odkrekanja pravice zatočišča in spričo številnih protestov svetovne javnosti. Ustanovili so posebno komisijo, ki je dve leti obiskovala begunska taborišča po Evropi in izdelala poročilo, v katerem je obrazložila nečloveška in nezakonita postopanja proti jugoslovanskim beguncem. To poročilo vznemirja seveda prizadeti titovski režim in zato se titovski tisk na vse kriplje trudi, kako bi z raznimi prikrojenimi reportažami falsificiral poročilo komisije. Tudi »Pr. dn.« je zvesto v službi teh jalovih izgovorov.

V četrtek, 13. t.m. je titovski dnevnik pohvalil funkcionarja tržaške kvesture, ki je izjavil, da bi paritetna komisija lahko zavrnila 90 odsto beguncev, ki pribežijo čez mejo... Seveda ne želimo ugovarjati osebnemu mnenju kvesturnega fukcionarja, nobenega razloga pa ni, da ne bi verjeli britanskemu letalskemu generalu Georgeu Chattertonu, ki z begunci ni prihajal v stik kot oblastni organ, ampak je živel v nekem avstrijskem taborišču kot dozdevni begunec v začetku avgusta letos. Ugotovitve tega generala o jugoslovanskih beguncih so v diametralmen nasprotju z izjavami tržaškega kvesturnega funkcionarja kot jih je zapisal »Pr. dn.«.

Se važnejše pa so ugotovitve ameriške Zellerbachove komisije. Le poslušajmo - in potem sodimo:

Komisija se imenuje Zellerbachova komisija (Zellerbach Commission). Predsednik komisije je Harold I. Zellerbach, podpredsednik je predsednik Crown-Zellerbach Corporation, hon. Angier Biddle Duke. Clani pa so hon. Eugenie Anderson, mr. Irving Brown, mrs. David Levy, mr. Eugene Lyons, glavni urednik Reader's Digesta, The right Rev. James A. Pike, kalifornski škof. Tajnik pa je mr. David Martin.

V zelo kratkem izvlečku prinašamo za naše čitatelje glavne misli prvega dela poročila. Tako je med drugim rečeno dobesedno tudi tole:

»Množični priliv jugoslovanskih beguncev je pričel l. 1957 in se je nadaljeval v teku l. 1958 v nekoliko manjšem obsegu. Odkrito rečeno, Jugoslovani so najštevilnejša begunska skupina med novimi begunci. Ta okoliščina sama zadostuje, da se slehernik, ki se ukvarja z begunskimi vprašanji, dotakne tudi tega vprašanja. Problem jugoslovanskih beguncev je še prav posebno značilen: ta problem namreč omogoča bolj kot kakršen koli drugi primer enakega značaja, da se nam pokažejo resne slabosti Zahoda v vprašanju postopanja z begunci.

1) Problem jugoslovanskih beguncev je potrebno reševati kot skupni problem Zahoda, t. j. s sodelovanjem celotnega Zahoda, in to v dve smeri: v vprašanju pravice zatočišča in v vprašanju nadaljne usode begunca.

2) Nujno je potreben enotni postopek za podeljevanje pravice zatočišča.

3) Nujno je potrebna široka interpretacija ženevske konvencije glede beguncev.

4) Komisija predlaga obravnavanje vprašanja, ki se doslej ni postavljalo, ki pa je velikega pomena za bodočnost, vprašanja enakega postopanja z vsemi begunci, ki bežijo iz dežel pod komunistično dominacijo. Kot stvari trenutno izgledajo, so razlike med postopanjem z jugoslovanskimi in nejugoslovanskimi begunci tako velike, da podporne begunske organizacije v Evropi z vso pravico ločijo begunce od Jugoslovanov.

5) Postavlja se nujnost poštene preiskave o politični situaciji v notranjosti Jugoslavije, kajti za odločitev, ali so jugoslovanski begunci politični begunci ali »ekonomski emigranti«, je potrebno predvsem ugotoviti, ali je Jugoslavija »dežela, ki proizvaja« begunce ali ni.

Komisija se je predvsem zanimala s položajem v Avstriji v preteklem letu, odkoder so vrnili 50 do 60 odsto vseh beguncev jugoslovanskim obmejnim oblastem. Vse do danes, ugotavlja komisija, nihče ne odgovarja za tako postopanje.

Nadalje ugotavlja komisija, da je l. 1957 bežalo iz Jugoslavije 26.000 beguncev v Avstrijo, Italijo in Grčijo. Leta 1958 pa je bilo teh beguncev 12.000. Obstoja, pravi poročilo, dvoje stališč o vzrokih pobegov iz Jugoslavije. Prvo stališče zagovarja tezo, da je večina jugoslovanskih beguncev ekonomskih ubežnikov, ki zapuščajo rodno zemljo, ker ne najdejo dela in tudi zato, ker jim je normalno emigriranje prepovedano.

Drugo stališče zagovarjajo mnogi ameriški, avstrijski in italijanski uslužbenci kot tudi vsi zatsopniki prostovoljnih organizacij, ki so v stalnem stiku z begunci. Po tem stališču so jugoslovanski begunci v ogromni večini »politični begunci«. Ti krogi tudi zatrjujejo, da ni mogoče razlikovati med jugoslovanskimi begunci in onimi, ki prihajajo iz drugih komunističnih držav. To zadnje stališče zastopa tudi komisija in ga tudi temeljito zagovarja s številnimi argumenti. Komisija ugotavlja, da so jalovi vsi razlogi, ki jih oblasti navajajo za zavrnitev beguncev v Jugoslavijo. Ti begunci, pravi komisija, bežijo, četudi vedo, da ne bodo dobili zaposlenja niti v Avstriji niti v Italiji, bežijo, čeprav tvegajo, da jih bodo na mej polovili in da bodo po šest in več mesecev morali čakati na odhod v druge dežele. Svojo domovino zapuščajo z golo srajco na sebi v nasprotju z emigrantom, ki nosi s seboj vso svojo garderobo. V mnogih primerih tvegajo svoja življenja, kradejo čolne, da bi prečkali Jadran in celo s plavanjem čez Tržaški zaliv. Jugoslovanski begunci, ki se zatekajo v Avstrijo, morajo čez visoka, skrbno zastražena gorovja.

V begunskem letu 1959 je komisija izdelala poročilo, ki bo pozanimalo svetovno javnost in, tako upamo, tudi popravilo nekaj najhujših krivic vsaj bodočim beguncem.

S D D
PODPIRAJTE SLOVENSKO DOBRODELNO DRUŠTVO

Dogodki doma

DR. MIANI V OBCINSKEM SVETU. Kot znano je prof. Lonza, bivši voditelj social demokratske stranke presedlal k Nenniju in zapustil tržaški občinski svet. Na podlagi zadnjih izidov občinskih volitev ga bo nadomestil dr. Miani, povojni tržaški župan.

* * *

KOLONIJA SDD V DEVINU. Dečki so se krepki, zdravi in zagoreli vrnili na svoje domove. Zamenjalo jih je 90 deklic. Tudi njim želimo čim več lepih in zadovoljenih dni.

* * *

TRST - EVROPSKO TRZISCE ZA KAVO. Kot znano je Brazilija odprla v naši prosti luki veliko skladišče kave. Zastopnik Brazilje je v svojem govoru ob uradni otvoritvi zatrdil, da obstojajo možnosti, da postane Trst glavno središče za trgovino s kavo z državami vzhodnega bloka.

* * *

Za DOSEGO NOSTRIFIKACIJ jugoslovanskih univerzitetnih diplom je prosvetno ministrstvo kandidatom, italijanskim državljanom, ki so v aktivni službi na slovenskih srednjih šolah, dovolilo enkratno podporo lir 75.000 za nostrificiranje na tržaški univerzi, po lir 250.000 pa za nostrifikacijo na drugih italijanskih univerzah.

* * *

TRŽAŠKA DELEGACIJA najvišjih krajevnih oblasti bo v teh dneh sprejeta pri predsedniku vlade in bo z njim preučila vsa najvažnejša vprašanja tržaškega gospodarstva. Istočasno pa bo v Rimu sestanek na pobudo veleposlanika Confalonierija, na katerem bodo razpravljali o važnih vprašanjih tržaškega pristanišča.

* * *

NOVI SOLSKI SKRBNIK prof. Emanuele Pugliaretto je že nastopil svojo službeno dolžnost.

* * *

HIMEN. Poročil se je upravnik našega lista g. Franjo Srebotnjak z g. Rožico Zorn, učiteljico iz Gorice. Iskrene čestitke!

* * *

NOV INŽENIR. Na tržaški univerzi je diplomiral za inženirja arhitekta g. Franko Piščanec iz Rojana. Iskreno čestitamo.

* * *

TEŽKA NESREČA V MAVHINJAH. Smrtna žrtev cestne nesreče je postal 24 letni fant iz Mavhinj, Zdravko Gabrovec. Užaloščeni soprogi naše najiskrenejše sožalje!

* * *

HELIKOPTERSKA ZVEZA TRST - MILAN. Preteklo nedeljo je priletel v naše mesto helikopter, »Sikorsky S. 62«, ki je last družbe »Elipadana«. Helikopter, ki prevaža po 12 potnikov, bo v kratkem vpostavil letalsko progo Trst-Benetke-Milan.

* * *

SMRT BLAGE ŽENE, Na Greti je umrla 82letna gospa Katarina Blažina, mati gospe Marije, ravnateljice Slovenske srednje šole pri Sv. Jakobu. Naše iskreno sožalje!

* * *

CENE NARAŠČAJO V mesecu juliju se je podražilo meso in tudi maščobe v primerjavi s prejšnjem mesecu. To je v glavnem posledica bogate letine sena in tudi zaradi omejenega uvoza goveda iz Jugoslavije.

Odgovorni urednik:
Prof. IVAN RUDOLF
Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisi za uredništvo:
ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzutta 18-I.
CENA: posamezna številka L 30.—
Naročnina:
mesečno L 50.— — letno L 600.—
Za inozemstvo:
mesečno L 90.— — letno L 1000.—
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223